

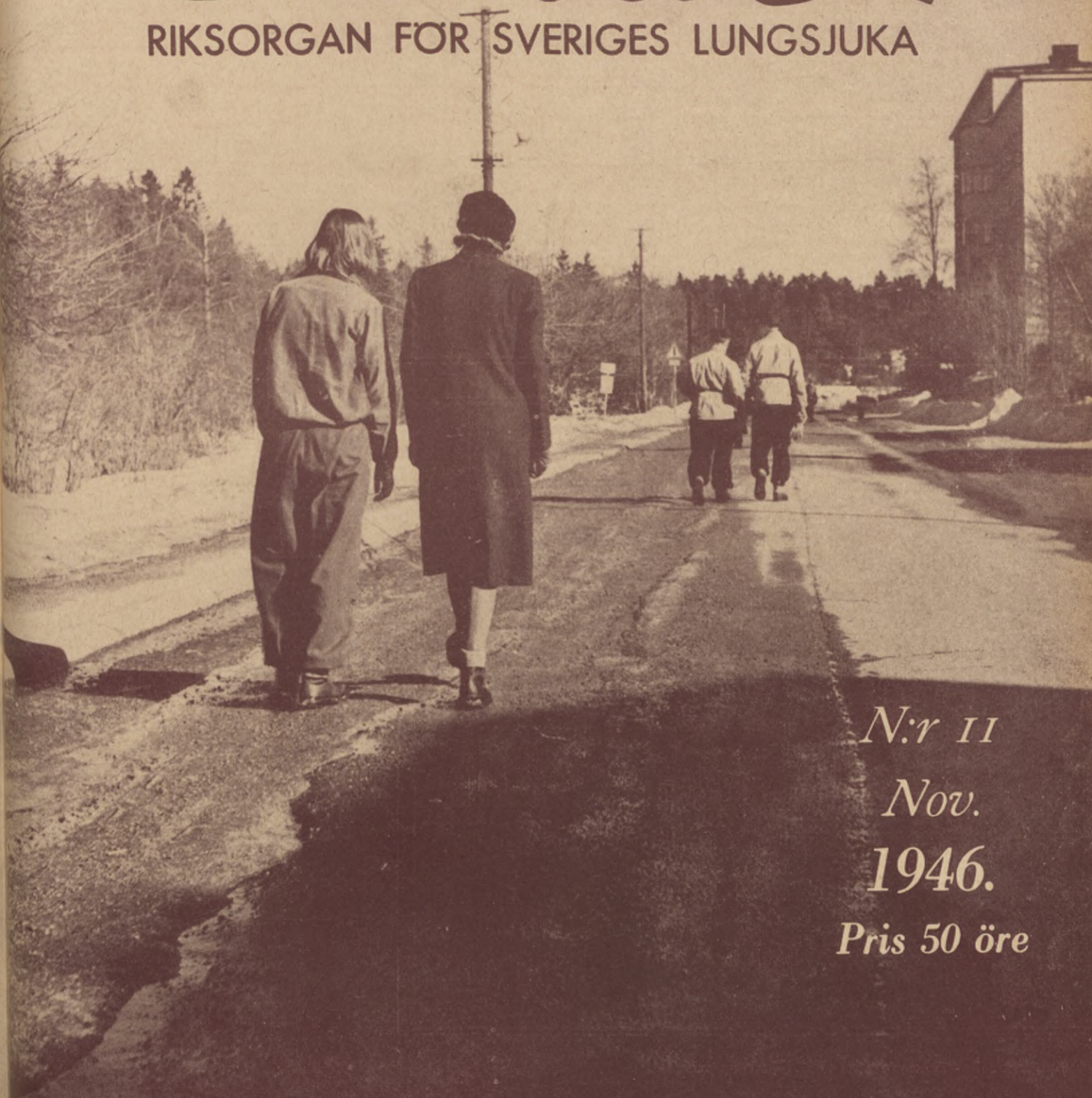
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 11

Nov.

1946.

Pris 50 öre

STOCKHOLM med omgivningar

Minska Edra utgifter - köp hos oss!

Se här några exempel på våra priser:
Affärskuvert, 0:60 pr 100 st. Brevblock,
100 blad, 0:85. Helark, dubbla, pr 100
ark 1:75. Kortlåda med 100 kort och reg.,
4:85. Reservoirpennor, div. märken, rall.
priser. Snörpärmar, kvarter pr ds 3:80.

KONTORSLAGRET, G:la Brogatan 36.
Telefon 20 64 58.

VARUBELÄNINGEN
K.-E. ELOWSON

Blekingegatan 28 Telefon 43 47 39

Obligationer - Guld - Silver - Smycken
m. m. belånas

FÖRSÄLJNING av förfallna panter

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan
undvara. Skydda Eder själv och Edra
barn genom inträde i ortens
erkända sjukkassa

ÖSTRA SVERIGES

ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

A.-B. MATTOR & GARDINER
STOCKHOLM

Folkungagatan 59 Telefon 41 37 60

Sängar, Sängkläder, Korkmattor, Mjuka
Mattor, Gardiner, Barnvagnar,
Ottomaner.

STRÖMBERGS

MÖBLER

REGERINGSGAT. 66. Tel. växel 23 12 30

Obs! Besök vår utställning.

SÖDRA SLAKTERIAFFÄREN

Inneh.: E. G. Sjögren

Ölandsgatan 45 — Telefon 40 56 56

Förstklassigt kött- och fläsk. Extra-
prima dagsfärska Charkuterivaror.
Konserver i stor sortering. God ost,
smör och ägg.

TRIKA AFFÄREN

SOFIA RUCKMAN

40 19 23 Götgatan 73 40 19 23

Bröderna

G. BERGLUNDS BÄTVARV

Resarö

Utför nybyggnader, reparationer av
såväl segel som motorbåtar. Vinter-
förvaring i rymliga hallar. Mek.
verkstad — Batteriladdning.
Tel. Resarö 51.

Englad nyket!
VI-TA-MALT

den goda
drycken med choklad-
smak (gott som är nyttigt för
barn och vuxna) finnes nu åter på
alla apotek, 1/4 burk 2:37, 1/2 b. 4:74.

**BREVPAPPER och
TOILETTARTIKLAR**

i parti
FIRMA EMIL BLOMQVIST
Bredgränd 2 - Stockholm

RESTAURANT RICHE

STOCKHOLM

Lunch - Diné - Souper

Stor elegant festvåning

J. W. BAGERIET

VERKSTADSGATAN 19 - Tel. 40 94 63

Rekommenderar sitt goda bröd

CAFÉ & MATSALARNA

Hässelbyvägen 18 — Tel. 38 05 07

HÄSSELBY

REKOMMENDERAS

WERNER ÖSTERMANS

DIVERSEAFFÄR

Tel. Björnhuvud 23. Boda. Östanå.

REKOMMENDERAS

A. E. WESTINS

BIL- & MEKANISKA VERKSTAD

Närlanda — Postadress Ekerö

Telefon Träkivista 43

C. G. H. JOHNSON

Speceri- & Diversehandel

SKÄGGA

Tel. Skägga 90.

FIRMA NYA SVENSKA

SKROT A.-B.

N. Stationsgat. 21, STOCKHOLM

Telefon 30 65 23

BETALD ANNONSPLATS

BODEN

INGV. FORSBERG
SMIDES- & MEK. VERKSTAD

Strandplan 5 Tel. 1072

— REKOMMENDERAS —

LUNDGREN S

Herr- och Damfrisering

Tel. 2795

Perfekt utförande. Skicklig personal
alltid till Eder tjänst

BERGERS

Urmakeri-, Guldsmeds- & Optiska affär
Telegrafhuset BODEN

REKOMMENDERAS

Alltid väl sorterad — Tel. 2178

NYA HEMBAGERIET

BODEN

Kungsgatan 19 Rikstelefon 414

Färskt välsmakande kaffebröd
Konfekt och Karameller

Nya Konditoriet

REKOMMENDERAS

Gott kaffe och bröd. - Tel. 2569

Kommanditbolaget BETONG

SANDER & C:o, Hednoret

Telefon Boden 6516

**BORAS och SÖDRA
ÄLVSBOGSLÄN**

BIL-SERVICE AB

BORAS

Allt i bilbranschen.

Underbara blommor i

Söderkulla Blomsteraffär

Västerlånggatan 30—32

Tel. 117 78

MEKANISKA VERKSTADEN AUTO
Olofsholmsg. 16. Tel. 116 05, 124 02, 151 02

BIL-RESERVDELAR
REPARATIONER
BÄRNINGAR

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

NOV. 1946

Utkommer en
gång i månaden
9:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
A. E. GILLBERG

Kocksgatan 15, Stockholm
Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Omskolning och yrkesutbildning

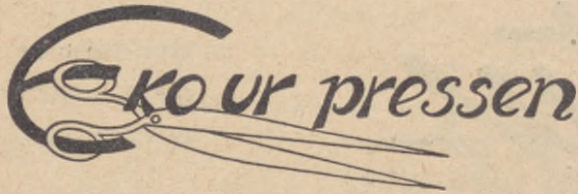
Ett lika sorgligt som välbekant faktum är att lungtuberkulosen i första hand drabbar ungdomar, som ännu icke avslutat — eller kanske icke ens påbörjat — sin yrkesutbildning. Sanatorievården ger i de flesta fall goda resultat och efter relativt kort sjukhusvistelse kan patienten utskrivas för att efter en tid av konvalescens återgå till normalt arbetsliv. Kraven på lämpligt arbete måste dock i fortsättningen vara stora för att de uppnådda vårdresultaten skall tryggas och återfall undvikas. Yrkesutbildning eller omskolning till lätta, lämpliga yrken blir därför i många fall nödvändig innan passande anställning kan erhållas.

Det ligger i öppen dag, att sådan utbildning — där icke smittorisk eller större invaliditetsgrad föreligger — bör ske med anlitande av de normala utbildningsvägar som stå till buds. Detta har dock i praktiken visat sig svårt att genomföra. Tillströmningen av elever till yrkesskolorna är stor och årligen måste ett stort antal avvisas. Detta gäller särskilt inom de yrkesområden, som äro speciellt lämpliga för lungsjuka. Intagningen av elever sker i allmänhet efter kompetens och skolbetyg men många yrkesskolestyrelser avvisar på grund av obefogad smittoskräck ansökningar från f. d. sanatoriepatienter. De lungsjuka har därför i de flesta fall varit hänvisade till det fåtal lärlingsplatser som kunnat anskaffas hos hantverkare samt till Statens Arbetsmarknadskommissions beredskapskurser, som dock icke tillgodosett kraven på kvalificerad utbildning i lätta yrken. Det finns därför anledning påpeka det stora behovet av ökat antal elevplatser vid våra yrkesskolor speciellt då inom de yrken, som anses lämpliga för de lungsjuka. Antagningen av elever bör dessutom kunna ske centralt genom Överstyrelsen för Yrkesutbildning, för att enhetliga normer skall kunna tillämpas med hänsynstagande till tidigare sjukdom och för att lediga platser vid en yrkesskola skall kunna besättas av sökande från andra delar av landet.

Bland sanatoriepatienterna befinner sig dock ett re-

lativt stort antal, som av olika orsaker få bereda sig på lång vård- och konvalescenstid. Dit höra "dubbelgasare", långsamma "självläkare" och en del andra. Även för dessa uppnås i de flesta fall en utläkning av sjukdomen. Yrkesvalet för dessa patienter är viktigare än för andra, då även i de bästa fall nedsättning i arbetsförmågan kommer att föreligga i form av större uttrötthet, andfåddhet eller vanförhet där sjukdomen nödvändiggjort operation. Under en stor del av vård- och observationstiden befinner sig den på detta sätt sjuke i sådan fysisk kondition, att en yrkesutbildning skulle kunna försiggå. Hittills har en flerårig sanatorievård åtföljd av en lång konvalescenstid förflutit under stora kostnader för samhället innan den sjuke konfronterats med problemet att genom arbete erhålla sin försörjning. Dessa patienter bör för att kompenseras för sin invaliditet och sin långa frånvaro från arbetsmarknaden och för att kunna göra sig gällande i konkurrensen erhålla en lång och kvalificerad utbildning i lätta yrken. Dena utbildning bör påbörjas på ett tidigt stadium men kan på grund av den nödvändiga läkarvården och behovet av individuellt avpassad undervisning endast ske på speciell yrkesskola.

Diskussionen om yrkesskolesanatorium har pågått sedan Svenska nationalföreningen mot tuberkulos år 1939 framförde förslag därom i sin eftervårdsutredning. Den sista tiden har vissa betänkligheter mot en sådan speciell anordning framförts. Man har befarat att ett yrkesskolesanatorium inte skulle fylla behovet och att en tillräcklig differentiering i fråga om yrken inte skulle kunna åstadkommas. Vid de undersökningar som vid olika tillfällen företagits för att utröna antalet för yrkesskolesanatorium lämpliga har väsentligt olika siffror framkommit. Det är tydligt att en strängare medicinsk och yrkesteknisk granskning av åsyftat klientel och större utsikter till utbildning på normal väg skulle betydligt reducera det tidigare angivna behovet av lärlingsplatser vid denna yrkesskola. Kravet på speciella

Ur pressen

I en ledare i tidningen Arbetet för den 19 september berättas under rubriken "Ur levande livet" hur en man mitt under valrörelsens mest hektiska brådska kommer upp och gör redaktören intresserad genom att förtälja, lugnt och lidensefritt, om de problem som möter den f. d. lungsjuke, då han söker sig tillbaka till arbetet och vännerna, till sin gamla miljö. Vi citera:

Vännerna drar sig undan — man vet ju aldrig. Vidskepelsen kring lungtuberkulosen är, som man vet, lika utbredd som den obefogade smittoskräcken för en utskrivne. Och dock vet man, som vår berättare framhöll, att åtminstone han är frisk, vilket man däremot icke med säkerhet vet om någon annan, som kanske aldrig undersökts.

Men vännerna som försvinner är inte den enda prövningen för den utskrivne, hur djupt tragiskt detta sen än må vara. Därtill kommer, att den utskrivne måste av läkare åläggas en kortare eller längre period av hel eller delvis vila och först så småningom medges rätt att börja arbeta, litet försiktigt i begynnelsen. De kommunala myndighetspersoner, som följaktligen åtskilliga av de utskrivna måste uppvakta för att få samhällets

åtgärder skulle säkerligen på samma gång framstå med ytterligare skärpa.

Framhållas bör betydelsen av att i första hand en läroanstalt med 150—200 elevplatser för kvalificerad utbildning av denna grupp lungsjuka inrättas. Erfarenheterna från denna anstalt och behovet av ytterligare elevplatser kunde sedan vara vägledande vid diskussionen om utbyggnad av verksamheten. Vid ett yrkeskolesanatorium av denna storleksordning skulle en tillräcklig differentiering i fråga om yrken även kunna förekomma. Sjukdomens egenart och invaliditetsgraden inskränker nämligen yrkesvalet till ett fåtal lätta yrken, som utan svårighet skulle kunna representeras vid undervisningen. För att åstadkomma den nödvändiga individuella anpassningen i undervisningen är det dock nödvändigt, att ett större antal yrkeslärare än normalt leder utbildningen.

I diskussionen om yrkeskolesanatorium har landets 14 E-sjukhus förts fram. Därvidlag bör dock framhållas det stora behov av *konvalescentplatser*, som föreligger i alla delar av landet. När dessa E-sjukhus i framtiden får övertagas av resp. landsting borde i första hand detta behov tillgodoses. De arbetslokaler som inrättats, kommer då väl till pass för en behövlig avancerad arbetsterapi och skulle även kunna användas för anlags- och intresseprövning vid påtänkt fortbildning. Det krav

hjälp för sin utkomst, må vara aldrig så goda förtroendemän, men det betyder inte alla gånger, att de är precis lika goda psykologer.

Vår stillsamme vän visste att berätta åtskilligt härom, som kom harmens rodnad att obevekligt inställa sig vid vetskapen om hur mycket ont vi människor kan göra varandra utan att veta av det eller att medvetet vilja det onda. För många friska människor kan det ju också förefalla så obegripligt, att t. ex. en stor och stark karl, låt vara efter en längre tids sanatorievistelse, inte kan hugga i med ett jobb som står i rimlig proportion till vederbörandes skenbara kroppskrafter. Då kan så lätt den nitiske kommunalmanen, med ansvar för socknens finanser, slänga ur sig en undran om det inte kan vara på tiden, att vederbörande söker "göra rätt för sig", som det heter i dylika fall.

Efter att ha berört skillnaden i sättet att se saken på sjukhuset, där alla befinner sig i samma situation, och ute i världen där dagligen små tragedier utspelas på grund av brist på förstäelse från de friska och där det brister otroligt ifråga om psykologisk takt och ton, slutar artikelförfattaren:

Vår föredömliga socialvård på detta liksom på andra områden är inte så mycket värd om inte de som handhar dess funktion gör sitt allra bästa för att på rätt sätt umgås med sitt ömtåliga och sympatikerävande klientel. De är ofta i lika starkt behov av ett psykologiskt som ekonomiskt och socialt stöd. Låt oss ge dem det.

på en lång och kvalificerad utbildning, som de lungsjuka måste ställa för att kunna göra sig gällande på arbetsmarknaden, kan dock svårigen tillgodoses genom utbildning vid E-sjukhusen, då dessa i första hand måste betraktas som konvalescenthem.

Arbetsberedningsassistenterna ute i landet vitsorda enhälligt att de lungsjuka erbjuda de största svårigheterna vid arbetsplacering. De speciella kraven på lämpliga arbetsförhållanden, återfallsrisk, obefogad smittoskräck och lång frånvaro från arbetslivet reser ofta oöverstigliga hinder. Detta trots att de lungsjuka i allmänhet befinna sig i en för arbete synnerligen lämplig ålder. När nu förslag framlagts om en utbyggnad av kuratorsverksamheten för lungsjuka, borde samtidigt de blivande kuratorerna få möjlighet att effektivt hjälpa sitt klientel, bl. a. genom goda möjligheter till yrkesutbildning. Det temporära behov av okvalificerad arbetskraft som industrien under den nu rådande högkonjunkturen har, får icke bli vägledande för de åtgärder som vidtagas.

De lungsjuka utgöra en stor arbetskraftsreserv, men för att kunna göra sig gällande i kampen om arbetstillfällena måste de få samma privilegium som andra ungdomar i form av lång kvalificerad yrkesutbildning. Slutkampen mot tuberkulosen måste sättas in även på arbetsvårdens område.

KERSTIN JOHANSSON, HÖGANÄS
OCH
ALVA BENGTSSON, KARLSHAMN
MED TJUSIGA YNGERIN
SOM BAKGRUND

BILDSVEP FRÅN BOMMERSVIK

SIGNE LÖFBERG, UTTRAN,
DISKUTERAR NÖVESKOMMITTÉ
MED GERHARD CARLSSON, PITEÅ
OCH STATUSREDAKTÖREN (I.V.)
DET BLEV ROLIGT!

ÖST OCH VÄST I MÖTE! ?
YNGVE MATTSSON, HÄRNÖSAND
BERÄTTAR SKEPPARHISTORIER FÖR
VILHELM JOHANSSON, BORÅS

PAUS I SEPTEMBERSOL →
FR. V: ÖSTEN ENGFORS, MALM-
BERGET, OSCAR PERSSON,
STHLM, CHARLES ANDERSSON, ÖREBRO OCH CARL MOHLIN, NORRSUNDET.

På grund av skriande utrymmesbrist måste redogörelsen för Bommersvikskursen anstå till ett kommande nummer.

från FÖRBUNDSARBETET

CENTRALINSAMLING ÄVEN I GÄVLEBORGS LÄN

Gävleborgs Centralorganisation för lungtuberkulösa har beslutat genomföra centralisering av insamlingen för de lungsjuka i länet och till den ändan uppvaktat Patientföreningen vid Mohed genom distriktsombudsman Lindberg, ordf. i Västra Hälsinglands-föreningen V. Brolin och kassören i Centralorganisationen Karl Mohlin. Delegationen vände sig först till överläkaren, dr Bonnert, vilken uttryckte sin tillfredsställelse med att de lungsjuka själva försökte bringa reda i insamlingsfrågan. Därpå hölls möte med patientföreningens medlemmar, varvid Lindberg höll ett anförande om förbundets verksamhet och den av statsmakterna planerade kuratorsinstitutionen. Mötet var talrikt besökt och medlemmarna voro fullkomligt eniga om fördelarna av insamlingens centralisering.

Veckan därpå — den 1 oktober — besökte hrr Brolin och Mohlin Delsbo-sanatoriet i samma uppgift och även här nådde man full enighet om insamlingscentralisering. Patientföreningen i Delsbo beslutade vid samma tillfälle om anslutning till riksförbundet.

Vid bägge nämnda möten var man på det klara med, att den insamlingsverksamhet som de lungsjuka bedriva var ett tillsvidare nödvändigt ont och att centralorganisationerna borde verka för att insamlingarna i framtiden gjordes onödiga genom att samhället självt droge försorg om dem, som genom sjukdom få sin ekonomiska grundval fördärvad.

W. B.

FEM-ÅRSFEST HOS KALMARFÖRENINGEN

Kalmar Konvalescentförening, som på höstkanten passat på att fylla 5 år, firade denna lilla högtid med en fest för medlemmarna och deras anhöriga och hade nöjet se ett hundratal gäster acceptera inbjudningen.

Uppaktan till festen gick i sångens tecken — Västerviks "Karl-Gerhard" drog nämligen en speciellt för tillfället författad välkomstkuplett, vilken slog an i högsta grad. Föreningsordföranden, Sigfrid Celander, hälsade därefter medlemmar och gäster välkomna varpå föreningens förre ordförande, Carl Hellström, i ett lagom kort anförande gav en resumé över vad som utrettats under det gångna lustret.

I fortsättningen blev det kabaret av teaterklubben Regi — bl. a. med sång av Mariann Bäckström och na-

Befattningen som RIKSOMBUDSMAN

i De Lungsjukas Riksförbund

förklaras härmed till ansökan ledig.

Hugade sökande anmodas att *senast 31/12 1946* inkomma med till *Verkställande Utskottet* ställda ansökningar, åtföljda av läkarintyg och andra handlingar som den sökande önskar åberopa.

Enligt förbundets stadgar skall förbundets tjänstemän vara arbetsföra lungsjuka.

Ansökningshandlingar insändas till Förbunds-expeditionen, Kocksgatan 15, Stockholm, och skola vara märkta "Riksbudsman".

turligtvis med örhängena "Violer till mor" och "Sången om Warszawa" på programmet samt parodier och dialoger av charmörerna "Mille & Gunnar", allt till publikens hörbara förtjusning. Men även för den lekamliga välfägnaden sörjdes — med kaffets hjälp, förstås. Som minne av dagen överlämnade en av medlemmarna, Gustaf Andersson, till ordföranden en egenhändigt tillverkad ordförandeklubba, med Kalmar stads vapen på klubbans ena sida och föreningens namn på den andra. Ett tiotal nya medlemmar anmäldes och klubbades in med det fina nyförvärvet. Efter ett par timmars dans och skiftande underhållning skildes man sedan åt, nöjda och belättna med kvällen.

S—e.

kvalitetsskor.

Statligt stöd åt studieverksamheten vid de engelska sanatorierna

Frågan om statligt stöd åt studieverksamheten vid våra sanatorier aktualiserades 1944, då riksdagsman Sigfrid Jonsson i Alsen i riksdagens andra kammare väckte motion om ett anslag å 10.000 kr. till stipendier åt studerande per korrespondens vid sanatorierna. Motionen avslogs som bekant av riksdagen under motivering att denna fråga hörde till dem, som borde utredas av den statliga kommittén för partiellt arbetsföra.

I England har redan under föregående år utfärdats en statlig förordning, som avser stödåtgärder åt civila patienter (åtgärder för stöd åt krigsskadade har i detta avseende tidigare vidtagits), vilka under längre tid vistas på sjukhus och sanatorier och som därunder önska bedriva studier. Förordningen har utfärdats av det engelska hälsovårdsministeriet i samråd med undervisningsministern.

I en cirkulärskrivelse från hälsovårdsministeriet till styresmännen för vissa sjukhus och sanatorier framhålls, att det i stor utsträckning ådagalagts, att, oavsett dess värde i utbildningshänseende, en kurs i något teoretiskt eller praktiskt ämne, vare sig allmänt eller rent yrkesmässigt, som patienten är intresserad för, verksamt bidrager till tillfrisknandet och förhindrar den depression, som annars lätt blir följden av en längre tids sysslolöshet. Undervisningsministern har därför uppmanat de lokala myndigheterna för högre undervisning att göra sitt bästa för att, där så erfordras, erbjuda vissa fördelar för dessa patienter.

Därest styrelsen för ett sjukhus eller ett sanatorium är övertygad om, att — efter tillstyrkan från vederbörande läkare i varje särskilt fall — en patient kunde intresseras för att genomgå en studiekurs (under iakttagande av den sannolika effekten härav på vederbörandes hälsotillstånd) vore det önskvärt, att patienten sattes i förbindelse med föreståndaren för resp. utbildningsavdelning. Vid bestämmandet av en kurs i något visst ämne bör patienten utförligt redogöra för, hur mycket han redan kan i ämnet och vilken särskild examen eller vilket ändamål han önskar uppnå genom studierna, så att föreståndaren kan avgöra, huruvida en nybörjarkurs eller en mera avancerad kurs är lämpligast. Samtidigt skall styrelsen för sjukhuset meddela föreståndaren, hur lång tid man beräknar att patienten kommer att vistas på sjukhuset eller sanatoriet.

En korrespondenskurs är ofta det enda slag av studier, som kan komma ifråga under vissa omständigheter, men understundom bör studieledaren på resp. korrespondensinstitut hellre besöka patienten än korrespondera med honom för att se till att studierna bedrivs effektivt. Därest en patient inte själv är i stånd att rekvirera textböcker för kursen eller kan låna den från bibliotek, bör de lokala undervisningsmyndigheterna stå till tjänst.

Ehuru det visserligen under vissa omständigheter

kan vara olämpligt att belasta patienterna med mer än en liten avgift för korrespondenskursen, föreligger å andra sidan den risken, att om ingen avgift erlägges, kurserna påbörjas alltför beredvilligt och sedan icke fullföljas på grund av patientens under tiden minskade intresse. Undervisningsministern ansåg därför, att en avgift, från 5 shillings för kortare kurser och från 10 shillings för längre kurser, i allmänhet bör vara lämplig. Det är dock de lokala undervisningsmyndigheterna obetaget att bestämma en ännu mindre avgift eller ingen avgift alls, om i något fall omständigheterna äro sådana att detta är särskilt motiverat.

Även om den individuella undervisningen i de flesta fall bäst tillgodoses genom korrespondenskurser, bör det dock vara möjligt för de lokala undervisningsmyndigheterna att även använda sig av andra metoder för tillhandahållande av speciell utbildning för sjukhus- och sanatoriepatienter, framhålls vidare i cirkuläret. Sålunda bör möjligheter beredas sådana patienter, vars sjukdom eller skador nått ett sådant stadium att de utan svårighet kunna förflytta sig, att t. ex. delta i någon praktisk kurs vid något närbeläget tekniskt institut. Liknande arrangemang kunna vidtagas för undervisning av patienter i konstskolor och konstfackskolor. Möjligheten av diskussionscirklar och föreläsningar för smärre grupper av patienter bör också undersökas.

Beträffande de ekonomiska förutsättningarna för tillhandahållandet av dessa förmåner understrykes, att kostnaderna i allmänhet skola bestridas av de lokala undervisningsmyndigheterna och att ingen del av kostnaden får falla på sjukhuset. Undantag härför utgör sådana fall, där patienterna beredas specialträning, som tillhandahålls av de lokala undervisningsmyndigheterna, eller som dessa bidraga till, och denna ordinerats på terapeutiska grunder som en del av behandlingen.

Slutligen meddelas också vissa bestämmelser för studier vid högskola, varvid patienten skall erhålla särskilda förmåner och få tillfälle att diskutera studieplanen med någon representant för högskolan, som för ändamålet bör besöka sjukhuset eller sanatoriet. Om en patient vill ha undervisning i någon yrkeskurs, som ligger utanför den utbildning, de lokala undervisningsmyndigheterna eller högskolan kan erbjuda, bör undervisningsministeriet skriftligen i varje särskilt fall konsulteras.

— ★ —

ÖREBRO LÄNS LANDSTING

har till Kommittén för partiellt arbetsföra anslagit ett belopp av kronor 7 500:— för inrättandet av en tjänst som social kurator för tuberkulossjukvården i länet.

TUBERKULOSEN I USA:s ARMÉ UNDER TVÅ VÄRLDSKRIG

Tuberkulosfrekvensen var under första världskriget 10 gånger större än under det andra

Obligatorisk röntgenundersökning den förnämsta orsaken till minskningen

Kriget har som bekant medfört en kraftig ökning av tuberkulosfrekvensen och tuberkulosdödligheten, såväl i de krigförande länderna som hos de neutrala stater, vilka genom livsmedelsbrist och andra försämrade sociala förhållanden indirekt berörts av kriget. Under förra världskriget steg sålunda tuberkulosfrekvensen i Tyskland från 1913 till 1918 med inte mindre än 62 procent, i Holland med 44 procent, i Italien med 32 procent o. s. v. Dessa siffror avse hela befolkningen i de krigförande länderna, armén inberäknad. Även i Amerika steg tuberkulosfrekvensen betydligt.

Några siffror för tuberkulosfrekvensens ökning inom de krigförande ländernas arméer ha hittills icke — oss veterligt — publicerats i svensk facklitteratur, vare sig då det gäller det första eller andra världskriget. Det kan därför ha sitt intresse, att taga del av en rapport rörande tuberkulosfrekvensen och tuberkulosundersökningarna inom den amerikanska armén under första och andra världskriget, som nyligen publicerats av "The Committee on Labor Subcommittee on Aid to Physically Handicapped" i Washington, en institution, som i vårt land har sin närmaste motsvarighet i Kommittén för partiellt arbetsföra. Rapporten har avgivits av överfältläkaren i USA:s armé, colonel Esmond R. Long, som före kriget var direktör för "Henry Phipps Institute for the Study, Treatment and Prevention of Tuberculosis". Detta institut tillhör universitetet i Pennsylvania och är det äldsta institutet för tuberkulosforskning av detta slag i USA. Col. Long har särskilt ägnat sig åt tuberkuloskontrollen i Förenta Staternas armé.

Col. Long framhåller, att tuberkulosen med erfarenheter från det första världskriget vid det andra världskrigets utbrott betraktades som ett viktigt militärt problem, som krävde sin speciella behandling. Under det första världskriget gjorde samtliga arméer kännbara förluster genom tuberkulosen, och de militära problemen voro intimt förknippade med den stegring av tuberkulosfrekvensen, som gjorde sig märkbar bland civilbefolkningen i de krigförande länderna. I amerikanska armén var tuberkulosen under det första världskriget den förnämsta orsaken till befrielse från krigstjänst; man beräknar att c:a 15 procent av dem, som befriades, befriades av denna orsak. Under åren efter första världskriget förorsakade tuberkulosen regeringen stora kostnader. Mer än en miljard dollars har utbetalats genom "The Veterans Administration" för pensioner, sjukhusvård, omskolning och andra former av ersättningar åt f. d. soldater, som under första världskriget drabbades av tuberkulos.

På grund av de erfarenheter, som gjorts under första

världskriget, vidtogas redan på ett tidigt stadium åtgärder för att förhindra en liknande utveckling under andra världskriget. Erfarenheterna från första världskriget hade klart visat, att de flesta fallen av tuberkulos i armén voro sådana som redan vid mönstringen måste ha varit angripna av tbc. men som icke då blivit upptäckta. Under första världskriget voro förutsättningarna för uppspårande av tuberkulos som bekant mycket mindre än vad de äro i dag. Numera kan den allra största delen av fall med tecken på begynnande lungtuberkulos upptäckas genom röntgenundersökningar. Erfarenheterna från mellankrigsåren hade också visat, att den enda effektiva metoden för utsällning av tuberkulosfall på såväl tidigt som mera avancerat stadium i det militära är röntgenundersökning av alla män, som inkallas till krigstjänst.

I mobiliseringsplanen, före 1940, fästes också uppmärksamheten på nödvändigheten av en fortlöpande röntgenkontroll av alla, som skulle inkallas. En kommitté av specialister, tillkallad på begäran av armékommandot, vid avdelningen för medicinsk vetenskap inom nationella forskningsinstitutet underströk också kraftigt dessa rekommendationer. När mobiliseringen började 1940 var det därför möjligt att anordna röntgenundersökning av en betydande del av de män, som kallats till mönstring, men någon mera omfattande organisation för röntgenundersökningar var icke i verksamhet vid denna tidpunkt, beroende på brist på utrustning och kompetent personal samt på en viss eftersläpning vid iordningställande av mönstringscentralerna i vissa delar av landet. Dessa brister voro emellertid övervunna under loppet av mobiliseringens första månader. Man beräknar dock, att omkring en million man enrullerades i armén utan att ha undergått röntgenundersökning innan systemet med allmän röntgenundersökning blev obligatoriskt. En stor procent av dessa blevo emellertid röntgenundersökta senare. Sedan april 1942 ha alla män och kvinnor, som enrullerats i armén, på några undantag när, röntgenundersökts.

Omkring 160.000 man ha förklarats icke vapenföra på grund av tuberkulos. Fördelarna med systemet med obligatorisk röntgenundersökning framtråda tydligast vid en jämförelse mellan tuberkulosfrekvensen i armén under första och andra världskriget. Man beräknar nämligen, att tuberkulosfrekvensen var tio gånger större under första än under andra världskriget. Det måste visserligen erkännas, att man inte utslutande hade detta förhållande att tacka för de nya metoderna för utsällning av tuberkulosfall.

Under de 25 åren mellan de två krigen reducerades nämligen tuberkulosfrekvensen bland Amerikas be-

folkning med 2/3. Å andra sidan sett måste det framhållas, att principerna för rekrytering till armén till en del äro betingade av en noggrann undersökning av armépersonal, vilken inte varit möjlig med de metoder och förutsättningar, som förefunnos under första världskriget. Många tidiga fall ha upptäckts genom de nya undersökningsmetoderna. Hade nuvarande metoder tillämpats vid truppundersökningarna under första världskriget, är det sannolikt att utgallringen av icke vapenfört manskap blivit mycket strängare än vad som blev fallet, och många tuberkulosfall, som upptäckts under åren efter första världskriget, hade avslöjats redan då och sålunda kommit att hänföras till det redan förut rekordartade antalet fall av tuberkulos i armén under denna tid.

Den bästa exponenten på förekomsten av tuberkulos inom armén är resultatet av den årliga mönstringen, varvid rapporteras antalet personer per tusen av varje årsklass, som remitterats till sjukhus för diagnos, observation eller behandling. Detta antal var, som förut meddelats, 10 gånger större under första än under andra världskriget. Den nuvarande statistiken omfattar emellertid ett fåtal fall, som från början visade sig vara icke tuberkulösa såväl som ett väsentligt antal fall, som vid närmare undersökning visat sig vara inaktiva och därför icke av klinisk betydelse. Det årliga antalet fall, som vid mönstringen på grund av tuberkulos hänvisas till sjukhus, är nu inom amerikanska armén endast ett per 1.000 och år. Genomsnittet sedan andra världskrigets början var omkring 1,2, beroende på att under en tidigare period antalet var mycket större än f. n. Genomsnittet under första världskriget var omkring 12 per 1.000 och år.

I vissa avseenden är antalet fall, som befriats från militärtjänstgöring efter enrullering i armén mera betydande, eftersom dessa representerar aktiva eller möjligen aktiva fall. Det nuvarande antalet sådana fall är 0,6 per 1.000 man och år mot under förra världskriget 5,7 per 1.000 man och år. Omkring 13.000 man ha befriats från militärtjänst på grund av tuberkulos under tiden 7 dec. 1941—30 juni 1945.

Som ett bevis på röntgenfilmens tillförlitlighet när det gäller att avslöja begynnande tuberkulos kan nämnas, att det visat sig att om ett fall av tbc. upptäcks under militärtjänstgöring och man jämför den röntgenplåt, som avslöjat detta fall, med den plåt som togs vid mönstringen, har i de allra flesta fall den senare företett någon fläck på den nu sjuka lungan, vilken förbi-setts vid den första röntgenundersökningen.

I det civila livet beräknar man i allmänhet tuberkulosfrekvensen efter tuberkulosdödligheten. Tuberkulosdödligheten är sålunda i Amerika 45 per 100.000 personer och år. Denna beräkningsgrund kan emellertid icke tillämpas för armén, eftersom armén stryker patienter med aktiv tuberkulos ur rullorna och hänvisar dem till vård på de civila sjukhusen. Om sjukdomen får dödlig utgång, är det därför i de allra flesta fall sedan patienten redan lämnat armén. Endast fall av tuberkulos med snabbt förlopp och fall, som upptäckas först så sent att sjukdomen gått för långt för att patienten skall kunna flyttas, kvarstå i armén tills de avlida i tbc. Tuberkulosdödligheten i armén, beräknad efter dessa fall, är omkring 3 per 100.000 och år. J. S—n.

GILLAR NI SPINDLAR?

Skrock och vidskepelse hänger intimt samman med det lilla "odjuret"!

De flesta av oss har väl någon gång ryst inför tanken att en spindel kunde komma krypande över kroppen, när man ligger i sin bästa sömn. Ni blir säkerligen förvånade att höra, att något sådant på sina håll, t. ex. i Tyrolen, gäller som en alldeles speciellt lycklig händelse. Ja, för att riktigt tillförsäkra sig lyckans bistånd låter man en spindel krypa tre gånger över handen eller också — det gör man i Steiermark — sätter man odjuret på bröstet och låter det krypa i riktning mot hjärtat! När jag föreslog min fru detta lilla experiment, hotade hon med ögonblicklig skilsmässa, och lugn inträdde först sedan jag förklarat för henne att hushållsskassen därigenom, förmodligen, skulle avsevärt ökas och utsikterna till ny hatt, kanske päls, bli mera lovande o. s. v. Det är nämligen enligt gammal tro så, vilket väl mer än en av mina läsare redan vet, att blotta närvaron av en spindel i rummet betyder pengar. Alldeles speciellt tursamt är det om en spindel plötsligt ramlar ner på ens arm. Fransmännen delar denna tro, och engelsmännen kallar t. o. m. en liten guldfärgad spindel: money spider, d. v. s.

penningspindel. Svänger man denna tre gånger runt sitt huvud och sedan stoppar den i sin ficka, så fylles fickan inom kort med guld.

I många länder tjänstgör spindeln som orakel vid lotterispel. Man spärrar in djuret i en låda, skriver 30 lappar med nummerkombinationer, lägger lapparna i lådan och avvaktar. De nummer, som spindeln omspinner, kommer att dras vid nästa dragning. — Försöka duger! Metoden kan säkert med lätthet anpassas till fotbollstippning, totalisatorspel o. d.

Eftersom spindeln gäller för att vara ett lyckobringande djur, säger det sig självt, att den inte under några omständigheter får dödas. Avlägsna den från väggarna kan man utan fara göra, men om man dödar en spindel, dödar man sin lycka, säger folktron. Särskilt i Småland hölls spindeln i gamla tider för ett heligt djur. Visserligen känner vetenskapen ca 4,000 spindelarter, men egentligen var det bara en, man menade, nämligen den mycket utbredda, endast i det fria levande korsspindeln, vilken naturligtvis hade korset på sin rygg att tacka för sin synnerliga helighet. I Tyrolen kallas den Muttergottestierchen, d. v. s. Jungfru Marias lilla djur. — Enligt polsk vidskepelse liknar spindeln salamandern däri, att den inte kan brännas upp. Kastar man en korsspindel i elden, så brinner den inte upp utan spricker, får vingar och flyger bort.

Ett utpräglat lyckligt omen är spindeln på kvällen. På tyska säger man: Spinne am Abend — erquickend und labend, d. v. s. spindeln på kvällen — uppfriskande och vederkvickande. På franska: araignée du soir — bon espoir, d. v. s. kvällsspindel — gott hopp. Däremot heter det: Spinne am Morgen — Kummer

und Sorgen, d. v. s. spindel på morgonen — bekymmer och sorg; araignée du matin — chagrin, d. v. s. morgonspindel — sorg.

Den omständigheten, att spindelns betydelse av gott och dåligt omen kan växla beroende på tiden på dagen, visar, att djurets karaktär dock är "kluven". I forntiden gällde nämligen spindeln för att vara ett mycket olycksbringande, demoniskt djur. Först med kristendomen tycks på grund av korssymbolen den vänligare uppfattningen ha trängt igenom. Men ännu lyser på många håll rester av den gamla hedniska föreställningen igenom, så t. ex. i gamla slaviska myter, där man vill se en djävulens budbärare i spindeln. Folktron menar också på grund av den riktiga iakttagelsen att spindlarna sinsemellan är mycket ofördragsamma mot varandra, att en stor spindel i rummet betyder träta. Ännu på 1600-talet beredde man giftdrycker av en blandning av vin och spindelsaft, man trodde nämligen att spindeln suger ut allt giftet ur växterna och att dess avsöndringar är särskilt giftiga på sommaren, under parningstiden. Ett ryskt ordspråk säger, att liksom biet suger honung, så suger spindeln gift ur rosen. I verkligheten är spindelns sekret fullkomligt ofarligt för människan. Det är oljigt, starkt surt och smakar bittert. Det neutraliseras av ammoniak. Vad som gäller för människan, det gäller emellertid inte för de små insekter, som rovdjuret spindeln behöver för sitt uppehälle. När spindeln fångar sitt byte, går den så till väga, att den lockar det tilltänkta offret in i sitt nät, förlamar det med ett hugg av sina giftklor, varefter munsbiten söndertuggas. För övrigt är i alla länder spindeln en gärna sedd gäst i bondens stall och ladugård; den lär nämligen dra till sig alla giftiga ämnen ur luften och sålunda skydda kreaturen för sjukdomar.

I allmänhet gäller spindeln tack vare sin förmåga att spinna sin konstfulla väv för att vara ett mycket konstförståndigt djur med utmärkt "begåvning". Sin väv avsöndrar den ur en körtel i form av en vätska, som vid beröring med luften, genast stelnar och verkar som siden. Intressant är, att spindelväven i forna tider i mellersta och norra Sverige kallades dvärgnät. De spindelvävar, som bruka ligga och skimra i morgondaggen, ansågs nämligen vara dvärgarnas verk. Dvärgarna ha överallt i folktron ord om sig att förstå sig på konsten att spinna och väva. Det nämnda språkbruket speglas t. o. m. i Gustav Vasas bibel, där det i Jobs bok, 8:14 heter: Skrymtarens "tröst bliffuer om intet, och hans hopp såsom itt dwergsnäät."

Slutligen må också nämnas, att spindeln nästan överallt i Europa är en högt aktad väderspäman. Den moderna vetenskapen kan inte heller förneka, att de rön som lantbefolkningen vunnit ur många århundradens iakttagelser ofta verkligen ha fog för sig. De mest bekanta reglerna är följande:

Sitter korsspindeln mitt i sin väv eller arbetar den flitigt på den, så betyder det uppehållsväder. Vid risk för regn går den ner på marken eller samlar in föda. Inför omslag i vädret blir den orolig. Springer den ut ur sitt nät, så är ett åskväder i antågande; river den sönder det, så blir det storm. Sätter en husspindel upp sin väv i närheten av spisen, så står frost för dörren. Väver den vid fönster, så inträder blidväder.

Så vill du veta, käre läsare, vad det blir för väder i morgon, och brister du i förtroende för Väderlekstjänsten. så skaffa Dig en husspindel.

Behandlar du honom väl, så kanske han blir så hänsynsfull att han inte precis dimper ner i kaffekoppen, när du har kaffebesök. Lär honom sikta på armen!

TILL FLYDDA TIDER ÅTERGÅR...

Status påbörjar i detta nummer en serie artiklar om personer och företeelser i gångna dagar — flera av dem med intresse även av annat slag än minnenas. Artiklarna äro skrivna av författaren Willy Walfridsson och den första bär titeln "Stenhuggaren som inte högg i sten".

WILLY WALFRIDSSON

STENHUGGAREN, som inte högg i sten

En berättelse om Wilhelm Olsson —
grundaren av Stenindustriarbetareförbundet

Det hände en dag omkring sekelskiftet att stenarbetarna någonstans i Kumlatrakten fick besök av sin dåvarande förtroendeman, som tillika var stenindustriarbetareförbundets första på den posten. Nu stod han och pratade med gubbarna och måste slutligen säga adjö; det var en dryg väg till stationen och mannen, som var van vid att färdas upp till femtonhundra tjänstemil om året, fick inte försumma sitt tåg. Just som han tagit adjö dök arbetsgivaren upp. Det var en karl, som så sent som för ett par år sedan, då förtroendemannen kommit hit och agiterat för att få stenhuggarna in i fackförbundet, sökt få sina arbetare att ge "uppvigglaren" ett rejält kok stryk — nu kom han vänligt till och började ett glatt och gemytligt samtal. Förtroendemannen såg på sin klocka och menade att någon längre konversation kunde det inte bli fråga om. Arbetsgivaren rev sig i huvudet och föreföll mäktigt begrundande och lyste upp, då det lilla loket till hans privata stentransporttåg mot Kumla frustade fram om en krök.

— Håll ångan oppe, ni ska köra den här herrn till stationen om en stund, ropade han åt lokföraren och bedyrade att nog hade han haft grundligt fel, då han förr stått arbetarna emot. För inte kunde man gå till storms mot den nya och mäktiga tiden. Men — där rev han sig ånyo bakom örat och pekade över mot ett stembrott och beklagade att arbetarna därborta, de var inte organiserade de. Följaktligen kunde deras arbetsgivare sälja billigare sten än vad han kunde. Hur skulle det vara, undrade han, om förtroendeman kilade dit bort och satte opp stenhuggarna en smula, så fick min konkurrent, den uslingen, hålla samma pris på stenen som jag.

Huruvida den ombedde efterkom uppmaningen denna gång, förmäler inte historien, som är rätt typisk för sin tid, menar berättaren-huvudpersonen, där han sitter och letar i sitt minne och drar upp sitt livs historia. Hot om stryk den ena gången och ärebevisning, om än med egoistiska motiv bakom, den andra — sådant mötte man ofta i de stormfyllda år, då ett av de svenska fackförbunden, stenindustriarbetareförbundet, växte fram och kom till stånd. Och inte är det stort att förvåna sig över om man nu, när man nått de sjuttiofem, känner gikten mola i ett, i ett, och att man blivit litet skranglig och så. För strapatsrikt, det var det på den tiden, när man luffade kring och lade

grunden till det förbund, där de svenska stenhuggarna i dag står hundra procentigt anslutna.

Nere i Stårnö, utanför Karlshamn, gick försommaren 1895 en tjuugoåttårig stenhuggare omkring och tyckte att livet var tokigt rent. Arbete fanns nog att få, men under vilka villkor?

Finhuggning av block är ett tidsödande arbete, som kräver både goda verktyg och yrkesskicklighet.

Gravvårdstillverkning hör till stenhuggeriyrkets mest konstnärliga saker och fordrar stor noggrannhet och erfarenhet.

Vad visste man om hur förtjänsterna och daglönen skulle kunna bli? Nog för att bolaget höll förman vid stenbrottet och visst gick det att vända sig till denne, som, om han var vid bästa humöret, kunde stanna och räkna ut ackordet: var han däremot vid dåligt lynne, och det var han för det allra mesta, blev svaret att man fick vänta och se vad han i sinom tid kunde betala för jobbet. Nöjde man sig inte med detta besked, så adjö och ingenting annat. Stenhuggare fanns det i överflöd. Här krusades inte, så det . . .

Det var inte bara här ute i Stärnö arbetarna behandlades så där. De blekingska stenindustriidkarna hade skapat en stark organisation, de regerade hart när som de ville, och de gick tämligen hårdhänt fram. Stenhuggaren från här ovan, som senare blev sin kårs förste förtroendeman och bar namnet Wilhelm Olsson, hade sett åtskilligt av den saken, arbetat som han hade i yrket sexton år. Stenhuggeriet var f. ö. en sak som så att säga låg honom i blodet. Fadern var stenhuggare vid Stockholms

stads stenbrott i Solnaberg, och Wilhelm Olsson, som föddes i Klara på hösten 1867, kom som årsgammal utåt Huvudsta, vars berg Stockholms stad arrende. Tolv år senare flyttade familjen till Sundbyberg och ungefär samtidigt kom unge Wilhelm att börja sin bana som stenhuggare. 1882 utgick stadens kontrakt med ägarna av huvudstaberget, och som dessa till största delen utvunnits, förnyades inte kontraktet. I stället kom ett arrendekontrakt gällande Svartsjölandsberget till stånd, och flertalet stenhuggare, bland dem Wilhelm Olsson, flyttade över dit. Den övriga delen av solnastenhuggarna placerades i Rörstrandshagen, vilken inte, som man av namnet vore frestad att tro, låg kring Rörstrandfabriken i Atlasområdet, utan kring nuvarande Vanadisplan.

I Svartsjölandsberget stannade Wilhelm Olsson, tills han fyllt sitt tjugoförsta år. Då bröt han upp och ställde kosan söderut och hamnade vid stenbrotten i Småland och fortsatte senare över till Bornholm, där han arbetade som byggnadsstenhuggare vid "Hammaren". Efter denna utflykt kom han åter till Småland men flyttade snart neråt Blekinge, och så gav det sig att han våren 1895 fått kondition vid huggerierna i Stärnö. Där gick han nu som sagt och retade sig över förmannen och undrade om det inte var så dags att man borde sätta hårt mot hårt. Om arbetsgivarna slagit sig tillhoppa i en organisation, som gav dem inbördes styrka och stöd, skulle då inte också arbetarna kunna enas och samlas kring sitt?

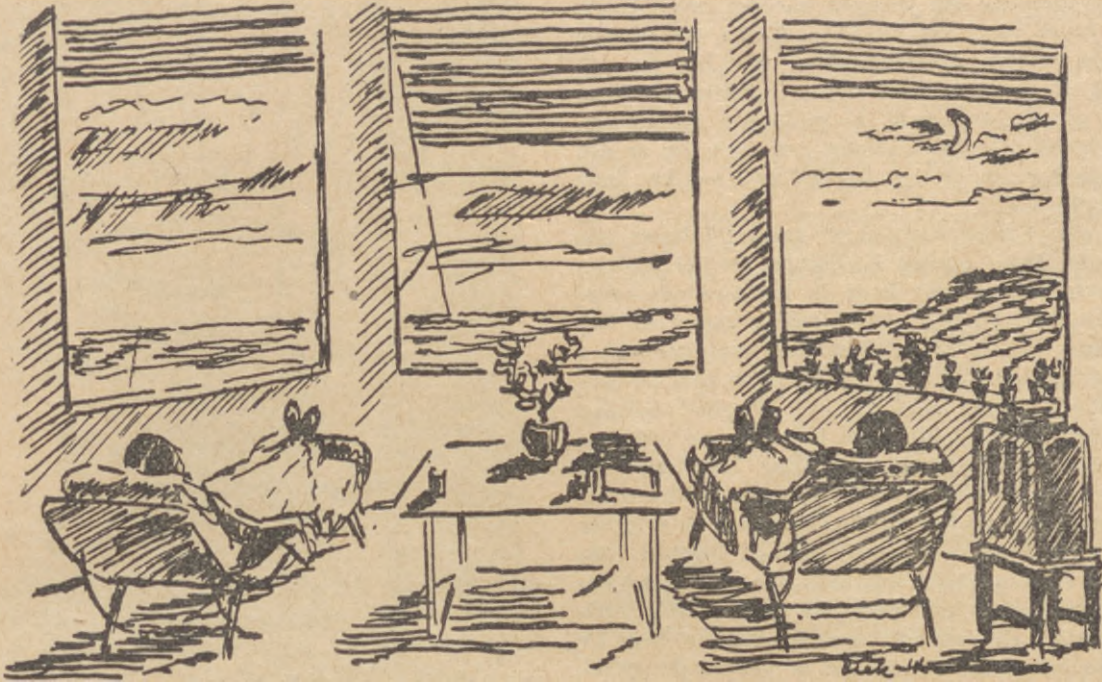
En dag kom en man till arbetsplatsen och kallade stenhuggarna till möte. Hans namn var André från Ystad, en skicklig och driven agitator, som uppmanade stendistriktens arbetare att samla sig i en förening. Resultatet av detta besök blev att en organisation kom till stånd inom Stärnö — det blev vida mer än så, ty nu var tillfället här, menade Wilhelm Olsson. Inte tjänade det mycket till med en enstaka förening, inte. Här gällde det att ta i och lägga upp allt i stort, och så kastade han släggan åt sidan och vandrade ut på luffen för att agitera bland stenbrottens folk. Det blev ett jobb av det hårdaste slaget. Turnén måste helt finansieras genom arbetarnas frivilliga bidrag och Wilhelm Olsson hade inte bara att ordna möten och hålla föredrag, se till att avdelningsstyrelser kunde tillsättas etc. — han måste också sköta om fäkningen, som skulle ge möjlighet till fortsatt verksamhet. Det var knepigt många gånger, men det gick, och efter åtskilliga mödor och besvärligheter hade han lyckats få till stånd åtta föreningar med sammanlagt femhundra medlemmar bland blekingestenhuggarna. Det var duktigt gjort, tycktes det allmänt, och grundaren väl värd en vinters vila. Men Wilhelm Olsson ville inte höra talas om den saken, ty nu väntade Halland och Bohuslän. Ut på vägarna alltså, till nya och friska tag, tänkte han, och tövade inte med att hurtigt ge sig åstad igen!

Det blev en dryg och påfrestande vinter, som väntade nere på västkusten. Kommunikationerna var usla den tiden, det blev mest att anlita någon fiskebåt för resorna ute i skärgården och fiskarna tog duktigt betalt för att gå över fjordarna vid denna årsens tid. Dåligt var det med kläderna, och illa fick man fara

(Forts. å sid. 20.)

MEDAN JAG VILAR...

Maderia-brev från Erik Nilsson

FUNCHAL, MADEIRA, den 4 sept. 1946.

Om jag skulle skriva ett slag, medan jag vilar? Jag har just dragit igenom ett 100-tal sidor i "Huset Buddenbrook", så var och en förstår ju att jag behöver vila. Boken hör till dessa läckerheter som måste avnjutas långsamt och i etapper, om man inte skall storkna. Ty man tröttnar fort på sirliga herrar i grönrutiga västar och ärtfärgade pantalonger och deras "högtärade" och "min nådiga". I sanning förtjusande barn av sin tid. För övrigt är översättningen tung och otymplig. Mer ska jag ej säga om romanen, för det är första gången jag läser den och jag har inte hunnit halvvägs ännu. Det är vackert så; många som lovordar den har aldrig läst en rad i den!

Min granne har permission i dag, det är hans hustrus födelsedag. Han for på förmiddagen iförd smårutig blazer, nypressade byxor, vita strumpor, bruna skor och en elegant hatt balanserade nere på näsan. Jag ger inte signalementet med tanke på någon efterlysning, han återvänder säkert av sig själv. Framåt 8-tiden kommer han, inmundigar en sen middag, byter kavaj och lägger sig tillrätta i hallstolen. Tänder en cigarett och börjar prata. Inte om sin hustru, det gör han aldrig, men kanske om andra kvinnor i hans liv, före äktenskapet. Timmarna går, månen som är i tilltagande kryper längre och längre åt höger och försvinner ur synfältet — men Sebastião pratar på, lågt, intensivt, omständligt, och jag pressar in ett ord då och då för att visa att jag är vaken och hör på. Mitt i natten, 12 eller 1, sträcker jag på mig så det knakar i både mig och stolen och undrar försiktigt hur det skulle vara att gå till sängs. Sebastião tittar på klockan, gäspar och säger: "já estamos hoje no dia de amantrá" — en kvickhet om att "i dag

är redan i morgon" — varpå vi tar godnatt av varann. Så är det alltid, när han har varit i stan.

De dagar jag är ensam utnyttjar jag gärna till sysselsättningar som kräver lugn och koncentration. Det vet syster och hon vidtar sina mått och steg. I dag kom hon tre gånger insmygande under "tysta turen" och den största förvåning återspeglades i hennes ansikte, då hon varje gång fann mig reglementsenligt dåsande i stolen. Sista gången log jag så medlidsamt åt hennes misslyckande, att hon generad drog sig tillbaka och inställde all vidare "förbrytarjakt".

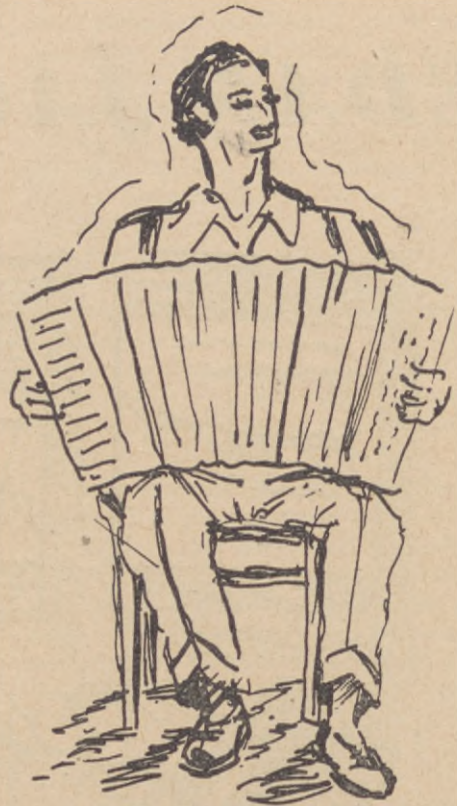
Ibland lyckas hon dock, fast på andra håll. Den allra största karlen på hela sanatoriet, byggd som en atlet och barnafrom därefter, fick nyligen tre dagars sängarrest i isoleringsrum för att han agerat spöke på natten. Sådant skämt föll inte nunnorna i smaken, men vi andra fick oss ett gott skratt, när historien blev känd frampå morgonen. Jag smugglade till syndaren några gamla nummer av Idun — han är mycket förtjust i svenska veckotidningar — och sedan låg han tre dagar bortom sol och måne och studerade dammode i Stockholm, medan nunnorna trodde han begrundade sina synder.

Ensamheten betraktar jag inte som något straff, tvärtom. Den är mycket värdefull, i synnerhet för den som vill lära känna sig själv. Jag trivs storartat i mitt eget sällskap och håller långa dialoger med mig själv, nickar betänksamt åt djupsinnigheterna och skrattar åt mina egna kvickheter. Syster undrar ofta över dessa samtal, som hon hör från mitt rum, trots att jag är ensam där inne. Hon stirrar mig forskande i ögonen, som om hon sökte efter tecken på begynnande vansinne, men hon finner visst inget. Hon skakar på huvudet och går. Men jag får rykte om mig att vara en smula underlig.

I ensamheten kommer tingen nära. Jag kan ligga och titta på mina kaktusar, som jag sällan har tid för annars. Tolv stycken har jag, två någorlunda stora och resten små, små krakar. På fem månader har tre av dem vuxit vardera ungefär en cm., de andra kan jag inte se någon förändring på. De är alla olika och alla intressanta. Växter som passar utmärkt för mig, symboliserande tålmod och ettrighet. Den största åkte i golvet en dag och förlorade tre skott och en mängd rejäla taggar, men det bekom den ingenting och förlusten har den redan ersatt. Ibland får de vatten varje dag, ibland en gång i veckan, men de är alltid lika belåtna. Alla krukväxter trivs hos oss, och syster bär ofta hit blommor som tappat livslusten på annat håll. Efter ett par veckor här är de mörkgröna och frodiga, sjudande av livslust, och syster hämtar dem igen. Nu är den kurerad och utskreven, tänker jag då. Glädjande nog har ännu ingen gått åt andra hållet.

Till vänster om vilstolen har jag ett bord, till höger står radion. På bordet ligger diverse läroböcker, ett par lexikon, en almanack och skrivmateriel. Detta är konstant och kallas allmänt för mitt "kontor". När syster dammar där under min övervakning, har hon något skrämt och skuldmedvetet i blicken. Ovanpå radion ligger den skönlitteratur, som för tillfället är aktuell, och platsen kallas därför "biblioteket". Ordning och reda ska det vara. Jag kan ligga hela dagarna och bara sträcka ut en hand, när jag önskar någonting. Jag sträcker ut min högra hand och slår på radion, när klockan närmar sig sex. Då kommer på Motalas kortväg dagsöversikten för svenskar i utlandet, omedelbart följt av "sjunyheter". Inget av vikt går mig förbi nu sedan mottagningsförhållandena förbättrats avsevärt. Ofta lyssnar jag på nyheterna från London, New York, Lissabon och Alger och roar mig med att jämföra dem. De är skenbart lika och ändå ej lika. Det är varierande ordval, olika tonfall, utslutningar, kommentarer, allt som allt små differenser som är oerhört intressanta. Samtidigt är det mycket nedslående, man kan inte med bästa vilja tro på någon världsfred, när man hör dessa åsiktsbrytningar i etern.

Vi har en nykomling bland oss, en kraftig, sportig typ, vars elegans väckte uppseende när han kom. Han bar ett förgyllt märke på rockuppslaget. Jag undersökte det närmare och läste

något förvånad "Pansarkryssaren Fylgia". Han hade spelat fotboll mot Fylgias besättning vid deras besök i våras. Och nu ligger han som sagt här. Han har ett pianodragspel, som han tar fram om kvällarna, och han sjunger som Bing Crosby. Han har tre färgfoton av sin fästmo på rummet, så vi besöker honom gärna. Ofta känner han sig beklämd, och då talar han engelska med mig. Han suckar djupt och säger "such is life" på ett så övertygande sätt, att man måste hålla med honom. Han går klädd som en swingpjatt — "clipper" säger de i Lissabon — han bär en centimeterbred diamantbesatt guld-ring på ena handen och han använder parfym. Han byter skjorta varje dag och bär särskild slips till varje skjorta. I vänstra kavajfickan har han alltid en med sprit indränkt bomullssudd, och den tar han upp och kramar mellan händerna, innan han sätter sig till bords. Man vill knappast förstöra porträttet genom att tala om, att han av allt att döma biter av sina naglar. Trots allt är det en sympatisk ung man.

Spinnsidan är det inte mycket att säga om. Det är Cecilia. Hon är långt ifrån nykommen, har varit här bortåt fyra år och är sedan länge frisk, men stannar här, emedan hon inte vet vart hon ska ta vägen. Hon är 19 år och har en sorglig levnadshistoria bakom sig. Hon ärvde en förmögenhet efter sin far, men någon lycka har hon inte kunna köpa för pengarna. Hon kom hit direkt från en klosterschola, blyg och försagd. Hon lär ha burit på en hemlig kärlek till den ende svensken, som legat här före mig. Märkvärdigt nog har hon inte överflyttat dessa känslor på mig och ej heller låtit sig påverkas av min virila charm. Jag har ej hört henne uttala en enda självständig åsikt, med ett undantag, som hon upprepar desto oftare: nämligen att jag är en drulle. Det är tacken för att man är chevaleresk och spirituellt och försöker dra in henne i våra animerade bordssamtal!

Det börjar bli svalare nu framåt kvällen. I september kulminerar sommaren här, och värmen är mitt på dagen ganska besvärande. Men på kvällarna kan man andas igen och njuta

Carl Rylander:

Vera Alexandrova — Ljusspriderskan

Om jag börjar mina orienterande rader om ryskan-svenskan Vera Alexandrova med diktsamlingen *Femina sum...*, så är det därför, att denna lilla bok, som man läser en första gång på cirka 25 minuter, börjar tidigast i författarinnsans eget liv, med barndomen. Den första dikten har en bild från den moskvaska

av de underbara scenerierna strax efter solnedgången. Ibland är bergen violetta med en rödgul himmel ovanför, ett färgspel som skiftar med varje minut. Ibland är allting töcknigt, grönbliått dis. Om man blott kunde beskriva det! Ekarna har blivit brunfläckiga, ollon och enstaka löv faller av. Och därav sluter jag att hösten redan gjort sitt intåg i nordanlanden. Den tid då stormen tjuter och regnet skvalar mot fönsterrutorna, då långliggarna kryper längre ner mellan lakanen och nerverna börjar lugna sig efter vårens och sommarens oro. Den tid då bibliotekarierna får bära ut travar av böcker till läshungriga patienter.

Här är ännu mycket kvar av sommaren, men läsa kan man göra för det. Nu tänker jag ge mig Thomas Mann i våld igen och se hur det går för Tony, född Buddenbrook, i hennes andra äktenskap. På återseende!

Erik Nilsson.

bourgeoisien: stora syster står under takkronan, som ett äppelträd under månen, hon provar sin första långa klänning — ett moln av vitt tyll på rosa botten av siden — hon har fått löfte att få gå på sin första bal. Men författarinnsan själv, just då lillasyster i gymnasiet, i brun uniformsklänning, pluggar sin läxa i läshörnans skugga, har oreña händer, en dov blick och kravlar i en pöl av självförakt. *Femina sum...* är delad i tre avdelningar, har en treklöver av överrubriker: *Livets vår*, *Orosår* och *Önskingar och frågor utan svar*. Bläddrar man litet i boken, så finner man snart det centrala i författarinnsans personlighet som mogen kvinna, hennes bekännelse lyder så:

"Sanningen är att ge bort
den ena livklädnaden,
att vara lyhörd i natten
för den tysta snyftningen,
att torka tårar med värme,
döda ångest med kärlek
att vara harmonisk,
enkel, naiv och naken".

Kärleken och religionen — det är de två makter, som inta största platsen i Vera Alexandrovns liv. Om kärleken:

"Jag behöver inga smycken
och inga vackra kläder,
jag blir skön av din beundran.
Men jag vill:
att du upprepar varje dag
det, du sade i går."

Om bönen:

"En flock vita duvor
flyger genom kampanilens
nischer, pelare och klockor
mot en himmelsrymd, som glöder
av blå eld och silvermoln
Skära vingar klyver etern
med en musikalisk susning.

— — —
Herre, giv mig varje dag
duvans vita flykt . . ."

Vera Alexandrovns litterära debut i Sverige var emellertid inte denna bok utan prosaboken *Katedralen i berget* (Bonniers 1941). Innehållet i denna volym består av småskisser, ofta fantastiska och bisarra som vissa sidor hos Anatole France (drömbilderna i *Crainquebille*) eller hos Alfred Kubin (i den fantastiska romanen *Die andere Seite*). Av kritiken har boken jämförts med moderna surrealistiska skapelser, i själva verket är det *l'art pour l'art*, en konst för konstens egen skull; författarinnsan rör sig fritt som en albatross över fräsande stormvägor på världshavets vidd, som en lössläppt mustang på prärien, som ett lejon på ökensläätten. Och hon njuter själv i fulla drag av denna frihet, av att få släppa fantasien lös riktigt ordentligt,

utan alla hämmande skrankor. I hennes egna ögon är Katedralen i berget hennes bästa bok, saken kan diskuteras, det kan alla saker, men naturligtvis läser man en hel del med intresse och behållning.

Mera av diktsamlingens Vera Alexandrova återfinns man då i den lilla boken Maskinen och blomman och i den något större Skogen Stockholm, här är det inte längre l'art pour l'art utan snarare l'art pour la vie som hos Munch, målaren, som ställde sig i opposition mot l'art pour l'art-konsten redan från början. Maskinen och blomman är i själva verket en liten förtjusande bok, bräddad av innehåll, genomglödgad av människokärlek och tro på det godas slutliga seger trots alla hinder och vedervärdigheter.

Själv slutade jag läsningen av Maskinen och blomman vid halv fyrtiden en aprilnatt 1946. Behöver jag säga, att jag tyckte, mitt lilla rum belystes av ett starkare ljus, av en mer värmande låga än den elektriska glödtrådslampans? När gryningen i guld och rosa började visa sitt sken i öster, — ja, då sken dessa ord mig till mötes som ett avsked ur Vera Alexandrovans bok: "Kan inte någon hjälpa mig att utforma syntesen mellan Maskinen och Blomman? Det måste finnas en sådan syntes, en förnuftig, lyckobringande syntes."

Men dessa ord ger också författarinnans hela inställning till problemet Maskinen och Blomman, sådant hon ser det. Att det är ett problem och därtill ett högst allvarligt problem, den saken känner ju varje sociolog, varje samhällspsykolog och varje vaken iakttagare över huvud mer än väl till. Men Maskinen är naturligtvis värdelös, helt och hållet värdelös, om den inte kan hjälpa oss fram på vägen att realisera oss själva, att fördjupa vår egen personlighet, vårt eget, centrala jag. Det rike, Vera Alexandrova drömmer om, är i mångt och mycket en utopi, än så länge åtminstone, men hur många fantastiska drömmar har inte redan hunnit förverkligas? Riket är på den jungfruliga ön:

"Come, let us fly and our sail expand
to gain our dear, our long-lost native land . . ."

"På denna ö måste vi bygga ett rike, i vilket man kan få medborgarskap endast genom att visa prov på sin personliga duglighet. Förmögenhets-, ständs- och bördsbegrepp har ingen giltighet där. Varje människa är "så att säga född ensam". Det gäller "för envar att bidra med sin egen, inneboende kraft. Den ene släpar till stacken sin karaktärsfasthet och uthållighet, den andre sin andes styrka, den tredje sin blida undergivenhet under mera begåvades vilja, den fjärde med sin öppna famn att värma människor i — och så vidare. Varje individ måste komma med sina inre, medfödda eller hårt förvärvade värden för att bli godkänd i detta samhälle".

Maskinen och Blomman hade väl aldrig skrivits, om inte Vera Alexandrova haft sina erfarenheter som gymnastiklärarinna på Tobaksmonopolet att bygga på. Har man en gång läst igenom den från första sidan till den sista, kan man sen läsa om den från sista sidan till den första och vice versa ett oräknat antal gånger, så fylld av livets egen ande är den, så rik på tankar och synpunkter, så charmerande vacker i varje rad . . .

Men Skogen Stockholm är vid Gud inte sämre! Vad sidantal beträffar mer än dubbelt så stor, står den dock på samma plan, när det gäller innehållet. Vilken kavalkad av tankar! Vilken värmebölja av känslor! Vilka friska havsfläkter av idealism! Det är nästan, som när man hörde den förnäme Galsworthy plädera för en bättre tingens ordning i föredraget Dream

castles, Skogen Stockholm har ett citat av Alexis Carrel som motto: När den moderna kulturen offrade själen för materien, begick den ett ödesdigert misstag. I åtta underavdelningar skildrar Vera Alexandrova skogen, människoskogen Stockholm: vegetationen, klimatet och tillväxten, odlingen, ungskogen och undervegetationen, skicka din själ på semester och solen över skogen. Skogen Stockholm börjar med Stureplan, Stockholms hjärta. "Vem av oss älskar inte Stockholm? Under vissa perioder kan vi bli utledsna på vår stad, men kärleken ligger hela tiden latent på botten av vårt väsen. Vårt hjärta pulserar i takt med Stureplan, Stockholms hjärta. Där är vi hemma. Där träffar vi alla".

Mellan tians hållplats och tidningskiosken händer det författarinnan ett under: "ur marken, ur springan mellan två granitfyrkanter, där det eljest ingenting annat finns att hitta än några smutsiga kvitton och kolapapper — såg jag en växt skjuta fram. Som i en dröm eller en färgfilm. Helt plötsligt och omotiverat, det var i november. Växten utvecklade sig under några sekunder till en stor, blå blomma på en lång stjälk. Jag kände genast igen den. Det var den blå blomman ur boken "Maskinen och Blomman".

Denna blå blomma är ju i själva verket ingenting annat, ingenting mindre än människans egen själ, det bästa, det vackraste inom henne själv, hennes centrala jag. Är det gråkallt och ruskigt, så blir det i alla fall varmt och intimt, när man har den blomman inför sina ögon. I Kaskaden på Söder ser Vera Alexandrova i de unga en kornbod för andliga värden, människovärdet, en plats för den andliga odlingen, för vilken så många miljoner unga människor fallit." Liksom Dostojevskij i Bröderna Karamasov förnimmer författarinnan instinktivt, att "vi rör alla vid varandra, har sammanhang med varandra". Liksom Henri Barbusse i Vi människor betonar hon starkt denna inre samhörighet, detta universella broderskap: "jag värmer mig vid mina medmänniskor. Därför vill jag införa ordet och begreppet caritas i mitt liv, i allas vårt liv. Endast kärleken förmår döda ångesten".

Ibland frågar hon sig, varför det är så, att hon bland människor mest älskar dem, som blivit liksom blötta och stötta i livet. Men faktum kan hon inte komma ifrån. Så är det återigen fabriken, Tobaksmonopolet, de blå kvinnorna. Hon kan svårigen vara hemma ens över någon dag: vem skall älska dem medan du är borta? Så börjar återigen kampen om blomman". Vi måste öppna en liten lucka för det spontana. Det mjuka och oväntade, det, som slipper undan en människa . . .". "Vi måste vidare lära oss att vara mycket måna om varje individ". "Vi måste uppfostra varandra till en sund mentalitet". "Var och en kan rensa sin täppa. Det kan bli en väldig park av dessa täppor, till sist en bit av Eden".

På förekommen anledning

få vi påpeka att korrespondens rörande De Lungsjukas Riksförbund eller Tidskriften Status icke bör adresseras till någon av Förbundets funktionärer personligen utan till Förbundet, resp. tidskriften.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

MED SJÖFOLK I HAMN

**Sjömansinstitutet i Stockholm
en välordnad fristad för våra
lediga "havsarbetare"**

DEN GEDIGNA VÄNSKAPENS HUS

av Erik Sandström

Assistent G. Swedlund.

Med grönt mareldsskimmer på kammarna ha sjöarna vältrat in över däck, stångat mot lastrumsluckor och däcksgods och stötts sönder till skummande virvlar, som i fräsande kaskader trängt ut genom stormportar och halgatt. Fartyget har stegrat sig och frustat sjön ur ankarklysen, stampat och krängt och borrat nosen in i vattenbergen, rakt in i en vrälände nordan. Så kom land i sikte; de yttersta skären reste sina skrovliga hjässor i havsbandet och så öppnade sig farleden mellan holmarna — mot hamn. Stormen viner genom avlödade trädskronor, skyarna jaga fram mot en blygrå horisont men föröver resa sig spirorna och höghusen och snart öppna sig de trygga lugnvikarna mellan kajerna och fartyget lägger till.

Man är i hamn. Folket ombord vända sina ögon in mot husfasaderna och trafikstråken. Med förväntansfulla blickar se de fram mot den avslutade arbetsdagen ombord, planera för frikväll och gå slutligen de få sviktande stegen över landgången för att förlusta sina fotsulor mot fast mark. Ofta är det långt mellan hamnarna, en lång kedja av hårda vakter. Det är mycket att ta igen för havets folk av allt det de fått försaka där ute på vattenvidderna. Och storhamnen öppnar sin vida famn — här finns allt för en landsugen sjöfarare: "Välvilliga" ansikten vänta i hamnkvarteren, glada "bröder" och "systrar" som trängta efter att få höja ett glas för en välkommen "broder". Okända "vänner" som förtroligt dunka i ryggen. Där komma "hamnhajarna", nickande som oskyldiga flaskposter, med adresser till hemliga lustgårdar. Vidöppna famnar till facilt pris, tingel-tangel, och hejsan och skål!

Hamnstaden öppnar famnen för sitt farande folk — ibland till välkomstkramar, som pressar plånböcker tunna och innehållslösa, bräcker revben och gör ont i flera sjödygn efteråt. Detta är en bild av landsidan. Men det finns även en bättre.

När det mörknar kring fartygen och kajerna, synes från sjösidan av stadsgårdshamnen i Stockholm en för sjöfolket välbekant ljusreklam, där det står att läsa: "Sjömansinstitutet". En grön klarsignal i neonljus. De, som ta sina vägar däråt, behöver inte riskera plånboken eller andra surt förvärvade ägodelar; där, i ljusa rymliga lokaler har sjöfolket en fristad i hamn.

Genom enskilda människors initiativ har sjömanstintitutet kommit till och blivit det vänskapens hus, som sjöfolket ofta

förgäves sökt världen runt efter långa vakter och stormiga dagars livsfarliga kamp för liv, båt och last. Och för det land som sett dem födas. Mycket har talats och skrivits om deras gärning i ofärdstid, deras leverne har man klandrat — ofta med rätt. Men vänskapens hus ha varit få. De hemlösa söka den gemenskap i samhället, som kanske aldrig blivit dem förunnad. Och de söka den överallt, ofta med negativt resultat, ty många äro de vidöppna dörrar där vänskapen aldrig ägt tillträde...

Det finns många hemlösa sjöfarare, men här på "Institutet" göres ingen skillnad, var och en skall ha sitt, alla skall känna sig som hemma. De som sitter här nu, medan höstdimman

En fasad som alla Stockholmsbesökande sjömän känna väl till, Sjömansinstitutet, Stadsgården 22.

Något som är välkommet ombord:
fartygsbiblioteket anländer.

sveper sitt gråvita dok kring hamnens blänkljus och lantärnor och vinterdiset rullar in genom gränderna, de ha funnit vänskapen. Hamnens vänskap. Hatet ha de sett på nära håll. Det har mött dem som bländande eldpelare, där stålblanka torpeder nått sitt mål. De kunna tala därom ibland när de sitta vilsamt i karmstolarna på Institutet. Men även om vänskapen, som fanns med där ute.

Deras samtal är inte avsett för lyssnare, det är något som berör endast dem själva. Ingen "sann berättelse ur livet", som det gäller att få publicitet åt, det är bara något som de erfarit och som de vill hålla kvar, någonting tyst och mäktigt, som talade vänskapsfullt ur de svåra stunderna på havet. Någonting som ville dem väl, gav klarsyn och besinning...

— — —
Då natten grånade mot gryning närmade sig två överfyllda livbåtar varandra.

— Har ni plats för ännu en man, ropade någon över avståndet. Men svaret dröjde. Båda båtarna låg lika djupt i sjön.

— Båsen ligger på utsidan, ropade någon med ansträngd stämma, då de nått närmare varandra.

Båtsman vände sitt bleka ansikte uppåt och frustade saltvatten ur skägget, högra armen sträckte sig uppåt och handen grep krampaktigt om båtens livlina — den vänstra låg maktlös vid sidan om honom i vattnet.

— Det är knappt att vi flyter, svarades det slutligen från de tillfrågade. Så gled de bort ur synhåll, in i gryningsdunklet.

— Han har fyra barn, mumlade någon dovt och vände ansiktet utåt det gråblanka vattnet. Så reste han sig varsamt.

— Sitt i båten!

Det var förste styrmans röst.

— Han har fyra barn som väntar honom, svarades eldaren som reste sig upp. Han såg på ansiktena närmast sig. — Alltid finner man väl något att flyta på, tillade han. Undertröjan var bortbränd bitvis och blottade en sårig, sönderbränd

rygg då han gled ut i vattnet. Ett par gånger syntes hans leende ansikte innan det försvann bakom vågkammen.

— Minns du, sade en av männen i karmstolarna. Den andre vände sina ögon långsamt tillbaka till nuet. — Ja, jo visst minns man, svarade han lågt.

— — —
Ungefär så, lyder berättelsen om vänskapen där ute på havet. På Sjömanstinstitutet återfinns man den under tryggare förhållanden. När man från insidan sett den omfattande verksamhet som bedrivs till sjöfolkets nytta, vet man, att storhamnen har åtskilligt att bjuda på utöver de våldsammare välkomsthälsningarna. Pastor Allan Christiernin, stiftaren och medlemmen nr 1 i "de breda pojkarnas klubb", vet att göra det trivsamt omkring sig. Och som föreståndare för "klubblokaler" ser han till att den rätta kamratandan är rådande, att vänskapen finns. Och den spårar man här överallt; i samvaron under folkhögskolekurserna — ordnade för dem som vill förkovra sitt vetande — i gymnastiksalen där musklerna ges träning för kommande strapatser på hårda hav och slutligen i kyrksalen — ett själarnas eldorado, som kan förvandlas till en romantikens och äventyrens värld med några enkla handgrepp ty i fonden finns biografduken inskjuten i en vägg...

Sist men inte minst. Här sitter det lilla ordet "du" i högsätet. Alla är "du" med varandra, föreståndare, assistenter och sjöfolk — eller i omvänd ordning om man så vill. Det där lilla ordet ger atmosfär, den saken är klar.

Kamrataftnarna samla alltid fullt hus. "De breda pojkarna" gilla allsång, och här få de sitt lystmäte. Det är "prästen" som leder, med schvungfulla rörelser, känsla och övertygelse, lockar han fram sångens ädla känslor hos sina mannar. Vaggande i takt till den gungande rytmen i "Alle man att lätta ankar". glömma de det svåra där ute, de ljusa stunderna ombord stiga fram i minnena och sången blir övertygande, äkta.

— Grabbarna ska trivas, säger pastor Christiernin under en paus för kaffedrickning. — Så här pass förspänt har vi inte alltid haft det, men folk ha varit hyggliga och hjälpt till Människor som förstå att uppskatta sjöfolkets gärning. Här är inte fråga om välgörenhet — vi har en stor tacksamhetsskuld till sjöfolket, det är den som medmänskors landet runt med sina bidrag till verksamheten försöker gälda. Under kriget fick 1378 sjöfarare sätta livet till under sitt viktiga arbete för vår försörjning. Dem kunna vi aldrig gälda, men det lilla vi förmå för att hedra deras minne, är det vår plikt att göra. Därför ha vi vårt sjömansinstitut. Hittills ha vi klarat oss fram på frivilliga bidrag, men vi hoppas mycket av samhället som stödjande faktor i framtiden. Det finns en av riksdagen tillsatt sjömanskommitté som vi förvänta en hel del av till sjöfolkets fromma. Det finns för närvarande omkring 200 000 000 kronor i överskott på krigsriskförsäkringar, någon del därav bör komma sjöfolket till godo. Jag vill hoppas att denna utredningskommitté kommer till ett positivt resultat. En testamentarisk gåva har gjort det möjligt för oss att få ett semesterhem för sjömanshustrur och konvalescenter, detta kommer givetvis att i framtiden kräva en hel del kostnader, men som sagt, vi förvänta att allt skall ordna sig...

— — —
Assistenten Gottfrid Svedlund delger oss sin syn på verksamheten. Till hans uppgift hör, att distribuera fartygsbibliotek och studieplaner samt hjälpa folket ombord i fartygen med personliga angelägenheter. Dessutom är han sjukbesökare.

— Min kontakt med sjöfolk har uteslutande varit angenäm, säger han med känsla och övertygelse. Studieintresset är gott,

matematik, svenska, engelska och spanska är de dominerande ämnena. Att studiebehovet är ganska stort beror till stor del på sjöfolkets levnadsomständigheter. De flesta har kommit till sjöss i tidiga år, vid den ålder då vetandet underbygges hos jämnåriga i land. Genom yrkets egenart är de förhindrade att få del av de samhälleliga förmåner som finns för den bofasta befolkningen, aftonskolor och föreläsningar till exempel. Brevskolorna är emellertid en utmärkt form för undervisning i fartygen. Så har vi ju de yrkesbestämda folkhögskolekurserna på Institutet för de avmönstrade. Dessa studier äro avgiftsfria och för dem som är medellösa utgår även fritt uppehälle under studietiden.

Fartygsbesöken ha till uppgift att upprätthålla kontakten med samhället för folket ombord. För assistent Svedlunds del betyder detta, att han kan få påtaga sig högst varierande uppgifter. Så hände det vid ett tillfälle, att en estländare ombord i ett svenskt fartyg, skaffat sig en fästmö i svensk hamn. Han kunde emellertid inte skriva svenska och talspråket behärskade han endast hjälpligt. Nu skulle han skriva ett brev till fästmön, det vill säga, han bad assistent Svedlund föra pennan. Diktamen gick knaggligt, slutligen gav estländaren upp och sade: — "skrif som du ticker!" Och assistent Svedlund skrev. När han läste upp det för sin uppdragsgivare, rördes de båda av den känsliga kärleksepisteln...

— Det var det mest glödande kärleksbrev jag någonsin skrivit, tillfogade Svedlund med en glimt i ögat.

Sjukbesöken kräver också sin man. Patienterna ha i regel unga anhöriga i närheten som kunna se om dem, utträtta deras angelägenheter utanför sjukhusgrindarna och stå till tjänst med råd och dåd. Ibland kan det gälla en dödsbädd, en ensam havets son som tjänat ut...

Artikelförfattaren följde nyligen med på ett besök vid Söderby sjukhus, där vid tillfället sexton lungsjuka havsarbetare vårdades.

För sjöfolkets del är ständiga klimatbyten, klimatsjukdomar, etc. ofta en bidragande orsak till sjukdomen. Den är därför ganska vanlig bland sjöfolk. Matrosen Karl Lindgren, en av patienterna på Söderby, talar nog i stort sett för samtliga av sjöfolket där ute, när han säger:

— Jo, det stämmer allt, vårt yrke har stor del i vår sjukdom. Förhållandena ombord är ju helt annorlunda än vad folk i land är vana vid. De hygieniska kraven kan ju aldrig bli fullt tillfredsställda inom skeppsbord. Klimatförändringarna, febrar, köld och svält ibland under arbetslöshetsperioder, undergräver givetvis motståndskraften och bryter ned en från början frisk människa.

Det är en blond, reslig sjömanstyp som säger detta. Sjuk-

Sjömansinstitutets sällskap- och lärum.

domen har inte satt sin prägel på honom ännu, men han hostar ibland, en hosta som det inte går att hålla tillbaka. Han ser på problemen utan känsloljusk, konstaterar bara fakta: — Den allmänna sjukvården ger oss inte sådana möjligheter att vi kan klara oss när vi bli utskrivna, de flesta av oss är ju obemedlade. Sist jag blev utskriven var jag exempelvis för det mesta utan husrum. När värdinnan fick klart för sej, att hennes inneboende var lungsjuk, så var det bara att plocka ihop sina pinaler och flytta. Sova där det passar sig och förövrigt sno runt om dagarna efter ett antagbart jobb, är ingen lämplig tillvaro för en konvalescent. Att gå hjälpvägen, arbetsberedningskontoret i samarbete med tuberkulosbyrån, betydde för det mesta att besvara en massa frågor. En skrivmaskinsdam skrev en stund och lade skrivelsen till handlingarna. Så blev man anmodad att komma tillbaka. Ja, till en början gick man tillbaka. Tröttnade till slut och blev plankbärare ett par dagar, så varvs- och diversearbetare en kort tid, men med ständigt samma resultat: efter några dagar tog krafterna slut. Den som fått dåliga lungor duger inte till sådant där jobb. — Ja, så blev det sjön igen, tänkte: kanske man klarar sej, kanske några rejäla andetag där ute kommer att rensa upp i "sotkanalerna". Det gick ett helt år. hårt jobb förstås, men vanan sedan förr betydde ju en hel del. Men så var det färdigt igen... Jag har varit här fyra månader nu, den här gången.

Matros Lindgren har försökt det mesta, ibland har man mött hans namn i tryck, som författare till noveller och artiklar från sjön. I femton år har han seglat, så han känner till yrket. Och när han nu i korta ordalag analyserar det lungsjuka sjöfolkets ställning, och drar fram erfarenheter ur sin egen tillvaro, så vet han också säkert vad han talar om.

Att assistent Svedlund är välkommen där ute med sina små gåvor och tidskrifter, behöver man inte heller ta fel på. Och att Sjömansinstitutet med sin omfattande verksamhet har en stor uppgift att fylla för sjöfolkets välfärd, är en sak väl värd all den uppmuntran och det stöd den kan få, både från myndigheter och enskilda.

VITA

Läkerol

(Bröst-Bonbons)

innehålla samma välgörande eteriska oljor som de världsberömda mörka Läkerol-Tabletterna.

Vita askar à 35 öre oms. o. varusk. inb.

Stenhuggaren . . . (Forts. fr. sid. 12.)

många gånger. Ibland kunde den unge agitatorn komma i land utan en torr tråd på kroppen — till och med klockan var fylld av vatten — och maten och nattlogiet fick komma i andra hand. Det mesta som fäktades ihop slöks av resorna, som först måste klaras. Att åka snålskjuts gick inte an, lika litet som det gick att sakna pengar att betala en resa med. En agitator hade många vedersakare och gud nåde den, som gav minsta anledning till hugg mot sin personliga vandel: han fick ståta i kyrkorna som den glupande ulv, som enligt Skriften en dag skulle komma. Särskilt prästerna här utmed kusten gjorde allt vad de mäktade och kunde för att bromsa den nya tiden och uppvigla sitt folk mot den vandrande predikanten. Ordningens väktare, landsfiskalerna, var också ständigt på sin vakt. De hade lösdrivarevarningar och tvångsarbete att hota den luffande organisatören med. Men vintern gick, om än bister och hård, och små föreningar spirade upp längs den väg Wilhelm Olsson färdades. Nästa år kunde man utlysa kongress i Köpenhamn, vid vilken Skandinaviska stenarbetareförbundet kom till. Året därpå, vid kongressen i Karlshamn, valdes Wilhelm Olsson till den svenska avdelningens agitator, med det storslagna arvudet av fem kronor pr dag, fria resor och delvis fria nattlogin. Så följde posten som förtroendeman, den svenska avdelningens första. Den bekläddes under fem års tid till 1902. Då hade ur avdelningen i Stårnö växt fram ett kraftigt och livaktigt förbund, som räknade snarare över än under sjutusen medlemmar.

Utvecklingen hade gått raskt och resultatet var synnerligen vackert. Men så hade också förtroendemannen inte sparat sig under åren. Mellan Närke och västkusten, Småland, Blekinge och Gotland hade han flackat och färdats i ett och den årliga färden av hans tjänsteresor översteg oftast femtonhundra mil. Det var under dessa resor han bl. a. lärde känna gotlandsbönderna och kom till klarhet om hur de bäst skulle tas då det gällde att rappt komma fram utan att körsvennen visade någon brådskas. Den tiden var det ont om tjänsteflickor i de flesta gotlandssocknarna, och bönderna måste i stor utsträckning ta sina pigor från fastlandet. Wilhelm Olsson passade om möjligt på att få åka med någon bonde, som hade ärende till Hemsö station för att möta och hämta en tjänsteflicka. Det var trögt med farten framför åken, men Wilhelm Olsson visste råd:

— Inte behöver du köra så här fort, sade han när farten blev alltför snigeltrög, pigan löper inte ifrån dej, rätt så du blir sen vid tåget.

Det var ord, som alltid tog skruv, ty det fanns gott om bönder vid Hemsö, som snappade upp andras tjänsteflickor och gladeligen stadda dem hos sig, om inte rätter husbonde var framme, när tåget frustade in. Nu blev det ångslan och trav för en stund, och när farten sackade av var det bara att hetsa ånyo: — Inte behöver du väl vara rädd.

Under gotlandsresorna brukade Wilhelm Olsson gärna söka sig inåt Visby, där han passade på att hålla föredrag i något ämne, som rörde arbetarrörelsen. Det kom alltid mycket folk, men som nykterheten inte var den bästa i de åren, kunde det hända, att han inte alltid kände sig trakterad över sina många åhörare. En god del av dem bara störde med sitt ideliga "instämnes" och "bravo", och slutligen beslöt Wilhelm Olsson att vänja dem av med det där.

— Vet du ingen duktig karl, som kan bli vakt här utanför?

frågade han, då han en kväll stötte ihop med en bekant, som brukade hjälpa till med arrangemangen av mötena.

Det visste bekantingen visst och rekommenderade främst en smålänning, som klarat fjorton man i ett slagsmål och var en särdeles karl till att ha krafter. Smålänningen visade sig villig att ställa sig till Olssons förfogande. Men det var en hetsig själ. Denne smålänning, som tog en smula för nitiskt på sitt uppdrag. Inne i lokalen var nära nog öde och tomt, då Wilhelm Olsson skulle börja sitt föredrag, och fastän han väntade både länge och väl, syntes inga åhörare att tala om till. Slutligen måste han ut för att se efter hur det hängde ihop. Där utanför ingången stod smålänningen och tampades av hjärtans lust. Han hade tagit tillfället i akt och satt i gång med ett praktfullt slagsmål, som inte gav någon rekordpublik den kvällen men som i fortsättningen kom de goda visbyborna att uppträda nyktert vid mötena. De kunde ju inte annat veta än att smålänningen var med . . .

— — —

De första strapatsfyllda åren, jämte den alltjämt betungande arbetsbördan, kom Wilhelm Olsson att 1902 söka avsked från det fackförbund han grundat. Egentligen var det väl hans mening att komma tillbaka igen, men bl. a. hans anslutning till syndikalismen drog honom sedermera på andra vägar och så började han ånyo att pröva stenhuggarens yrke. Efter några förmansår vid olika arbetsplatser kom han 1911 till Hällevadsholm i Bohuslän, där han sedan troget stannat och där han rest sig ett eget ställe och under en del år haft egen blockstensdrift i mindre omfattning. Nu är det alltså länge sedan Wilhelm Olsson tog del i föreningslivet, men den praktiga svenska stenhuggarekåren tycks ha ett utomordentligt gott minne, då det gäller deras första förtroendeman. Så har det hänt att man träffat hemvändande svensk-amerikaner, som aldrig själva arbetat i bergen, men som likväl gott känt till namnet Wilhelm Olsson. De ha hört det av stenhuggare, som emigrerat till landet i väster, och Wilhelm Olsson torde gott kunna berömma sig av att vara den bland svensk arbetarrörelses pionjärer vars rykte nått vidast omkring. De svenska stenhuggarna av gammal stam hade något av flyttfågel över sig. De flackade omkring ute i världen och så kunde det hända som det hände deras gamle agitator härom året.

Det var i början av 30-talet, då den bohusländska stenindustrin ännu stod i sitt stoltaste uppsving. Wilhelm Olsson kom gående längs vägen en dag, och i en bergknalle stod en pojke och högg sten. Naturligtvis blev det ett uppehåll och en smula dispyt omkring yrket. När Wilhelm Olsson kom att nämna sitt namn hade släggan nära nog fallit ur den andres hand.

— Är det du, som är Wilhelm? sade han med undran och vördnad.

— Ja, sa Wilhelm Olsson. Men vad kan du veta om mej? Jag är till åren, sjutti snart, och du är bara spolingen du.

— Jag knogade en gång opp på Spetsbergen, sa den andre. Där talades mycket om dej.

— Va fanken säger du, pojke. Kände dom mej opp på Spetsbergen?

— Var säker, menade den andre och slog bekräftande ut med händerna. Ditt rykte, Wilhelm Olsson, når ända upp till åttio-sjätte breddgraden . . .

Bertil Bodèn:

Aj, aj! Kerstin stönade av smärta när hostningarna skakade hennes tunna kropp. Då hon tog näsduken från munnen var den full av röda stänk.

Nu igen! Jaja, de där tecknen hade hon sett många gånger tidigare, så inte kom det som någon överraskning. Hon visste väl hur det var fatt, lika bra som den där unga läkarglopen, som visst trodde han kunde föra henne bakom ljuset genom att försöka spela hurtfrisk och svänga sig. Ah nej, så lättlurad var inte hon inte. Andra kunde dom försöka slå i sina barnsagor.

Aaaj! Än en gång skar hostan genom henne och avtingade hennes ansikte en grimas av smärta.

— Har du ont? frågade hennes rumskamrat medlidsamt, där hon låg med sitt lilla ljusa huvud stött på armbågen, betraktande Kerstin.

— Vad tror du, avspisade denna henne med sin svaga, hesa röst. Ser jag ut som jag skrattade.

— Ah, förlåt mig, sade den lilla milt. Jag menade inte så.

Kerstin lade sig att stirra ut genom fönstret, utan att ta någon notis om sin granne. Ingen snö hade kommit än, men höstrusket var över och dagarna klara som glas. Svällande gled molnskyarna fram över den blekblåa himlen som vita segel över öppna fjärdar.

Åh, så långt det var till sommarn. Undrar om hon skulle få vara med om nån mer sommar egentligen? Längtansfullt följde flickans blickar de graciösa molnformationerna, så sänkte hon huvudet och tittade ned i trädgården.

Nej, usch! Hon ville inte se de där träden med sina kala grenar! Det var för sorgligt. Med en irriterad gest vände Kerstin

sig från fönstret, lade sig tillrätta på rygg och började envist stirra upp i taket.

Vad hade hon egentligen att vara glad åt? Ingenting, absolut ingenting! I ett par år hade hon legat så här, bara flyttat från säng till säng, från fönster till fönster, från sjukhus till sanatorium. Det hade varit hennes enda omväxling. Föräldrar hade hon inga; de hade dött i samma sjukdom och hon skulle nog snart följa dem åt. Vad tjänade det då till att försöka spela glad, när allting ändå var så likgiltigt. Hon hade i alla fall ingenting att vänta sig av livet. Det var inte mycket med henne nu.

Annat var det kanske med Sigrid hennes rumskamrat, hon var söt och ung, hade föräldrar och bekanta som kom på besök eller skickade mat och gotter till henne. Dessutom var hon inte så allvarligt sjuk, utan skulle väl vara på benen snart igen och få komma hem. Och det märkte man minsann på hennes eviga optimism och glättighet. Aldrig fick man vara i fred för den!

Så låg Kerstin oftast och malde på sina bittra tankar, medan hon envist stirrade upp i taket. Läste gjorde hon sällan. Vad skulle hon läsa för, det var väl ingen idé på den lilla tid hon hade kvar.

Plötsligt kunde Sigrid, den lilla blonda inte längre hålla sig.

— Hör du, sade hon ivrigt, vet du att det är Lucia i morron?

— Nej, det kom jag verkligen inte ihåg, svarade Kerstin buttert. Vad är det med det då?

— Jo, då får vi kaffe med bullar på morron och kören sjunger, fortsatte Sigrid övertygande.

— Jaså, sa Kerstin kort. Kaffet och bullarna kan ju vara bra, men det där galandet kunde man gärna slippa.

— Men om du visste så vackert dom sjunger och så stämningfullt det är, försökte Sigrid entusiastiskt. Jag har hört det i kyrkan en gång.

— Jag går aldrig i kyrkan, klippte Kerstin av. Men nu ska jag sova, och så vände hon demonstrativt ryggen åt sin kamrat och sköt kudden tillräta.

Denna suckade sorgset och hennes glättiga ögon mörknade. Så lade också hon sig ned och försökte sova.

— — —

Tidigt på morgonen medan mörkret ännu stod svart genom fönstren, väcktes flickorna av tassande och tisslande ute i korridoren; ljudet av dörrar som öppnades och stängdes nådde dem svagt.

Kerstin kände sig sämre idag och hostade i ett, medan hennes kropp skakade av smärta. De trubbiga vita fingrarna plockade nervöst på täcket.

Sigrid låg i sin säng med ögonen strålade av förväntan.

— Nu kommer dom strax, sade hon ivrigt till sin kamrat. Nu kommer dom strax!

Kerstin hade ett snäsigt svar på tungan, men avbröts av en häftig hostattack. I samma stund nådde dem sången. Helt svagt hördes de ljusa rösterna, som en tunt spelande strimma av gryning.

— Hör du, hör du! viskar den lilla.

Också Kerstin höjer instinktivt huvudet och lyssnar spant. Klockrena och sköra ljuder stämmorna närmare och närmare likt ett sken som nalkas alltmer. Så försvinner de för ett ögonblick, antagligen in på ett rum.

Kerstin ligger tyst, men det har kommit något klart också i hennes blick, som en avglans från de ljusa rösterna.

När sången hörs nästa gång, klingar den än starkare och sänker sig liksom en förklaring över det lilla vita rummet. Det blir med ens så skinande ljust därinne. Bägge flickorna ligger stödda på armbågarna, den ena med de stora feberglänsande ögonen fulla av tårar. Det är som något lossnat inom henne, något mörkt och hårt, som tinats upp av värmen i rösterna och sköljts bort. Heta strömmar tårarna över flickans kinder och droppar sakta ned på kudden. Men hon märker det inte själv, hennes leende blir allt ljusare och ansiktet lyser genomskinligt. Den klara sången har fört henne in i en ny värld, en värld av renhet och glädje som hon inte förr varit medveten om, som hon inte trott på. Nu omger den henne med sin skimrande gloria och liksom lyfter henne. Med ens känner hon sig så besynnerligt lätt och fri från plågor. Så svävar hon på ett vitt moln, svävar rakt in i det strålade ljuset som famnar henne och liksom uppsuger henne. . .

Sakta glider huvudet ned från handen och lägger sig mjukt att vila på kudden.

När de unga rösterna några minuter senare ljuder utanför rummet och därefter dörren öppnas och släpper in ljussmyckade, gestalter, ligger flickan alldeles stilla med ett lyckligt leende på det kritvita ansiktet.

Kören samlas tyst i en skimrande grupp i rummet och sjunger några vackra julpsalmer. Därefter vänder flickorna om och går långsamt, alltjämt sjungande ut, och sången tonar sakta bort i korridoren. . .

— ★ —

ADVENTSÅNG

*Du som var min närmsta vän
kommer ej så snart igen.*

*Men jag tror
att djupt i jorden
blomma känslorna
och orden.*

Och jag går och väntar än.

Har jag helt förlorat dig?

Skall jag inte söka dig?

*Jag har undrat
var du varit,
vem du är
och vart du farit.*

Och jag väntar än på dig.

*Om du sover i det bo
där de späda gräsen gro*

*vill jag gå
med hemlig önskan
till din grav
med sommargrönskan.*

Ger du då mitt hjärta ro?

*Om du lever i det ljus
som omstrålar bygd och hus*

*vill jag offra
och försaka
för att få
med ljuset vaka.*

När du mig ur rymd och ljus?

*Hur som helst så vill jag gå
medan tiden rinner grå*

*varje kväll
på vakt vid grinden.
Sjunger du ej
mjukt i vinden?*

Kan du här osynlig stå?

*Slut mig då uti din famn,
tala, viska, säg mitt namn!*

*Vet — jag längtar
från den kalla
jorden där vi
strida alla.*

Tag mig hem till fridens hamn!

HELMER GRUNDSTRÖM.

Ove Ekelund:

Det blev varmare för varje dag, och barometern bara steg och steg.

Till slut kunde det inte bli hetare. På morgonen den 26 juli registrerade Badhotellets väldiga väggtermometer +70 grader Celsius. Högre kunde dess blå spritpelare inte springa upp. Den kunde inte heller krypa ner igen, och hela personalen ansåg att termometern under natten varit utsatt för ett attentat, iscensatt av folk från Grand på andra sidan gatan, i akt och mening att försöka locka gäster över dit. Där var det nämligen betydligt svalare.

Saken blev aldrig uppklarad. Termometern visade +70 grader Celsius ända till klockan 11.15 nästa förmiddag, då Badhotellets ägare, hr Emanuel Sass, personligen tog ner den och bar in den på kontoret.

Konstapeln i hörnet av Storgatan och Norra Ågatan dirigerade den sparsamma rötmanadstrafiken med allt mattare rörelser av sina vita vanthänder. Inte en glasspinne stod att uppdriva i hela samhället. Chefen för läskedrycksfabriken "Svall", direktör Piehl, gnuggade händer av förtjusning. Havet bredde sig orörligt, nyfernissat blankt. Och på dess gränslösa, vita strand, Solösands stolthet och förnämsta dragplåster, lågo alla de vackra flickorna och fruarna och alla de eleganta, axelbreda kavallererna i dubbla rader, platträckta som spättor.

— Ge mig ett stycke is att bära på min panna! bad stationsinspektör Garvén, som skenbart på måfå vacklade omkring och vinkade av tomma tåg i det lummande solskenet ute på perrongens grusknastrande sandöken.

Men ingen hörde vad det var han mumlade. Allt levande sökte sig till skuggan, och för övrigt började det bli pinsamt ont om is i Solösand.

Just när värmeböljan närmade sig sin kulmen, just när det var så fruktansvärt hett att de som ännu orkade tänka rannsaka sitt minne och sina anteckningsböcker och muttrade något om att en sådan värmebölja hade man då inte haft sen 1896, just när det allmänt ansågs vara för varmt för att något skulle inträffa, inträffade något alldeles förfärligt. Direktör Karlsson blev helt enkelt kidnappad.

Hur det gick till visste naturligtvis ingen, men direktör Karlssons grå sportbil, L 4873, hade sent på natten mellan den 27 och 28 juli setts rusa fram på stora landsvägen i nordlig riktning, förföljd av ett väldigt, blodrött vidunder, bemannat med en hel svärm mystiska, maskerade banditer. Sedan såg man aldrig röken av de båda bilarna. Direktör Karlsson var försvunnen — kidnappad! Och sen kunde alla de gamla utslitna rötmanadsnotiser om sexbenta kalvar, sjumeterslånga sjöormar och tuppar med tre huvuden gå hem och lägga sig och breda något gammalt på sig! Direktör Karlsson kidnappad!

Frukthandlare Balder var första man på plan med nyheten. Han hade långt, svart helskägg, i vars mitt det satt en röd och fuktig, lysten mun, och när man såg honom kunde man mycket lätt inbilla sig att han alldeles nyss satt i sig ett av sina egna, magnifika franska päron.

Frukthandlaren tuggade och tuggade.

— Kidnappad! ropade han ut över det blåglindrande Kattegatt. Jag har väl aldrig hört på maken! Kidnappad!

Pianisten Calban, som låg inom hörhåll, satte sig hastigt upp. Det knastrade i hans magra musikerlekamen.

— Vem? skrek han till svar.

En efter en satte de sig upp, alla de vackra flickorna och

fruarna och alla de eleganta „axelbreda kavaljererna — det var som om en osynlig hand djupt nere i den lösa sanden glidit runt och stuckit dem med knappnålar.

— Vem då?

— Vad säger han?

— Vem är det som har blivit kidnappad?

Balder formade händerna till en megafon framför den röda, lystna munnen och röt i den av sina lungors fulla kraft:

— Direktör John Karlsson kidnappad!

Effekten var monumental. På mindre än en halv minut hade det hunnit bli grönt och blått och rött och gult och vitt och brunt och svart av många människor omkring honom. Flera hundra halvnakna, solbrända damer och herrar i mångfärgade baddräkter trängdes, knuffades, armbågades och trampade varann på tårna, kacklande som yra höns. Och mitt i hopen vippade det svarta skägget ivrigt upp och ned. Det var hausse i frukthandlare Balder. Att han en gång i sitt liv skulle komma att väcka en så enorm uppmärksamhet hade han ju aldrig kunnat drömma om. Men strängt taget var det ju inte honom, utan direktör John Karlsson all denna nyfikenhet, all denna oro, häpnad och förstämning gällde.

— Hissa flaggan på halv stång på Societetshuset! Varför hissar man inte flaggan på halv stång på Societetshuset? mumlade gamla fröken Örn, som hade stadgat rykte om sig att se allt så mörkt som möjligt.

Marmeladfabrikör Zuck slog ut med händerna:

— Men herregud, han är ju inte död! Han är ju bara kidnappad!

Och jägmästare Stuff, som hade ett högt utvecklat sinne för logik, tillade:

— Ska kluten opp, så ska den gå i topp! han kunde ju ha varit död, för höge Fra Diavolo!

Precis två timmar senare kom Solösandspostens extranummer med svart på vitt på olyckan, den mest upprörande händelsen i samhällets historia.

Vad är en vinglös fiskmås värd, hur skall en fisk kunna klara sig om man berövar den dess fenor — och om vattnet sinar i fallet, varmed skall då kvarnhjulet sättas i rörelse igen?

Att tänka sig Solösand utan direktör John Karlsson föreföll som en ren absurditet.

Var det inte han som i bokstavigl bemärkelse var anden över vattnet i hela detta energiskt uppblomstrande företag? Var det inte han som anlagt den mondäna plagen, satsat pengar i hotellen, finansierat golf- och tennisbanorna, smällt upp garage med plats för hundrafemtio vagnar under platta funkistak och med högst egenhändig kamera knäppt de raffinerat väl valda bilderna till hela serien av utsökt vackra vykort, vilka sen år tillbaka gick Europa runt och gjorde storartad reklam för badorten? Var det inte han som — — —

Jo, det var det sannerligen! Och hur skulle man egentligen kunna klara sig när direktör Karlsson blivit kidnappad?

Man kunde inte alls klara sig. Och det fanns bara ett att göra: skaffa tillbaka honom, fortast möjligt, död eller levande, men helst det senare naturligtvis.

Solösandspostens med förlov sagt något virriga referat av den upprörande händelsen innehöll ingen som helst ledtråd till mysteriets uppklärande.

— Kanske kan hans familj lämna någon liten upplysning, sade postkontrollör Jonsson, som samma dags morgon anlänt från huvudstaden och nu för första gången gick omkring med platsens fina, vita, europeiskt berömda sand i sina skor.

Flera hundra par ögon gävo honom en strängt tillrättavisande blick. Och en kall röst sade:

— Direktör Karlsson har aldrig haft någon familj. Sådant intresserar honom inte. Han är gift med Solösand.

II.

Solösandspolisens ansträngningar kröntes på intet vis med framgång, och tiden bara gick och gick. En vecka hade redan gått. Direktör John Karlsson var och förblev försvunnen — spårlost borta.

Frukthandlare Balder, som fått för sig att päronkonsumtionen minskats högst betydligt efter den gåtfulla händelsen, tuggade fradga av förtrytelse.

— Skandal! skrek han. Skandal! Skandal!

Och en skandal var det onekligen — det kunde inte resoneras bort.

Detta brutala bortrövande av en så högt betrodd och för det helas fortbestånd helt enkelt outhärlig man — den känsla av allmän osäkerhet som blotta medvetandet om att något sådant över huvud taget kunde inträffa i ett civiliserat samhälle — tanken på att vilket ögonblick som helst kunde ju samma öde drabba någon annan — ja, det fanns blott ett enda ord som helt och fullt gav uttryck åt vad alla innerst inne kände, och det ordet var skandal!

Tyvär kunde dock detta faktum inte göra saken ogjord.

Från direktör John Karlsson hördes inte ett knäpp förrän precis nio dagar efter det mystiska försvinnandet, då något som titulerades "Badsällskapet" emottog ett brev. Det märkvärdiga var emellertid att någon sammanslutning med det namnet inte existerade i Solösand. Brevet var avstämplat i Kraxeryd, ett framåtsträvande stationssamhälle ungefär tre mil från Solösand och bröts — eftersom ju någon ändå måste göra det — av fiskeriintendent C. G. Brusenberg, som sedan flera år tillbaka begåvats med en hel serie mer eller mindre smickrande förtroendeuppdrag. Och vad fiskeriintendent Brusenberg läste, sedan han satt på sig sina dubbla glasögon, var alltså följande:

"Om 25.000 kronor (25 tusenlappar) deponeras i cigarrlådan i den ihåliga eken vid Forshagen, 1,3 mil norr om Solösand, kommer den försvunna direktör John Karlsson att omedelbart återbördas till samhället. I händelse av polisblandning går summan förlorad, och fångenskapen fortsättes."

När fiskeriintendenten med hög röst föredragit denna på Solösands horisont rätt ovanliga text uppstod det en sällsynt laddad paus på omkring en halv minut. Därpå harklade sig herr Brusenberg lätt och sade med darr på rösten endast och allenast följande:

— Det är ju uppenbart att summan måste anskaffas!

Och till svar böjdes inemot hundratalet nackar, enigt jakande.

III.

— Nu! viskade fiskeriintendenten. I vittnens åsyn deponerar jag det här!

Därmed lade han ned ett tjockt, brunt, med fem sigill förseglat konvolut. Han lade ned det i en gammal skamfilad cigarrlåda, som mycket riktigt återfanns i den ihåliga eken vid Forshagen, 1,3 mil norr om Solösand.

Ögonblicket var sprängmättat med den allra djupaste betydelse. Månen sken så underbart. Den göt sitt trolska skimmer över den gamla ihåliga eken med den illa medfarna cigarrlådan, och den belyste fiskeriintendentens långa, eleganta händer, som med andäktiga rörelser puffade ner kuvertet i cigarrlådan. De fem sigillen glödde som blod i månskenet.

Det var något synnerligen högtidligt och inte så litet hedniskt över hela denna nattliga ceremoni, och det hela blev inte

mindre spännande av den omständigheten att alla tre männen — fiskeriintendenten åtföljdes av frukthandlare Balder och folkskollärare Sagohjul — voro beväpnade till tänderna. Fiskeriintendenten hade tre revolverar på sig, folkskolläraren var utrustad med dubbelbössa, slidkniv och batong. Vad frukthandlaren beträffar bar han ett tjockt rep virat flera gånger hårt om veka livet. Vad han skulle med det till, är inte svårt att räkna ut — naturligtvis binda bovarna, ifall de överrumplades och fastogs.

De tre herrarna förblevo tankfullt stående i månskenet.

— Tänk i alla fall, sade frukthandlaren slutligen och inte utan rörelse i tonfallet. 25.000 kalla! På fattiga fyra dar! Det kan man kalla att ha förespråkare.

— Han är värd den summan, svarade fiskeriintendenten lugnt. Han är värd den många, många gånger om, om sanningen skall sägas ut! Vad vore vi — vad vore Solösand, om inte han fanns till och ordnade allt!

— Instämmer, nickade folkskolläraren och fingrade på slidkniven. Jag undrar bara var de håller honom inspärrad? I någon gammal mörk och unken källare? Ja, ja — det är väl inte otroligt —

Paus.

— Tänk, om de lymlarna bara behåller pengarna! sade frukthandlaren fundersamt.

— Så får vi ta den risken, svarade folkskolläraren. För hans skull. Vågar man ingenting, så vinner man heller ingenting —

— Tyst! skrek fiskeriintendenten.

— Vad är det? viskade frukthandlaren.

— Jag tyckte alldeles jag hörde steg där borta —

— Var?

— Där borta!

— Där?

— Nej, där!

Lång paus.

Folkskolläraren drog djupt efter andan.

— Min själ känns det inte nästan lite kusligt, sade han. Hur många är dom männe? Femton? Kanske tjugu — kanske ännu fler! Och vi — vi stackars tre, vi kan naturligtvis —

Då skrattade det plötsligt till djupt inne i den sekelgamla, ganska murkna eken. Det var ett självbelåtet, verkligt otäckt skratt — det rullade som underliga små klot ut över den dödstysta, månbelysta nejden — rullade länge och väl omkring där och sprängdes slutligen i småmulor. Dess eko hade rullat upp sig självt — nu var det åter stilla i naturen. Månen sken och sken och lyste.

— Vad var det? viskade frukthandlaren, darrande i hela kroppen.

— Det skrattade! svarade fiskeriintendenten andlöst. Trädet skrattade!

Folkskolläraren stod och skälvde som ett enda, ömkansvärt gelé.

— Gud hjälpe oss! Nu är det ute med oss! Varför gick vi hit? Med alla pengarna! Så dumma vi har varit! Men nu får vi stå vårt kast! Ta risken! Avhånas! Jaha, ni hör väl själva! Skogen skrattar åt oss!

Och åter skrattade skogen — skrattade den gamla murkna eken detta verkligt blodisande, övermåttan rysliga och hemska spökskratt.

Folkskolläraren sjönk samman till en enda liten ytterst obetydlig pöl på marken. Fiskeriintendenten slog händerna för öronen för att slippa höra. Och frukthandlaren stirrade vilt in mellan trädstammarna, som om han väntat sig att finna en förklaring där.

Då gjorde fiskeriintendenten något som han ännu många år efteråt inte kunde fatta hur han över huvud taget kunnat samla mod att utföra. Stack in handen i den skrattande eken och ryckte hastigt lådan med kuvertet till sig.

Men just som han fått ut den gav han till ett tjut och hoppade omkring som om han mist förståndet.

Någon hade nämligen råkat trampa till honom. Någon som stod gömd i den murkna ekens ihåliga inre hade råkat trampa till hans högra tumme. Vrålande av smärta for han runt som en besatt.

I samma ögonblick öppnades liksom en lucka i trädet ett par meter högre upp, och ett välbekant ansikte blickade ut i friska luften. Detta ansikte, som tillhörde direktör John Karlsson, log vänligt igenkännande mot de tre dödsförskrämda herrarna, och en skälmsk röst ropade:

— Tittut! Tittut!

Frukthandlaren, fiskeriintendenten och folkskolläraren stirrade, ännu skräckslagna, på det leende, välbekanta ansiktet. Slutligen samlade sig fiskeriintendenten och frågade upprörd:

— Vad vill det här egentligen säga?

Direktör Karlsson hasade sig fram så stor han var.

— Det vill helt enkelt säga, svarade han, alltjämt leende, att jag fick lust att underkasta er ett litet prov. I många, många år har jag satt in hela min energi på badortens förkovran. Jag har ägnat den all min tid och hela mitt stora, brinnande intresse, och jag har också haft glädjen se mina ansträngningar krönas med framgång och Solösand vinna en alltmera utbredd, snart sagt europeisk berömmelse. Men ibland har tvivlets och eftertankens bleka djävul slagit sina vassa klor i mitt innersta, och jag har frågat mig: Uppskattar man dig efter förtjänst? Är man dig tacksam för vad du har gjort och alltjämt gör för badorten? Om du plötsligt försvann från alltsammans — skulle man då sörja och begråta ditt försvinnande? Skulle man göra sitt yttersta för att uppsåra dig och förmå dig att återvända till den oegennyttiga verksamhet som du så oförmodat övergivit — skulle man vara beredd till ekonomiska uppoffringar i hoppet om att kunna vinna detta mål? Skulle man, bildligt talat, vilja sätta ett pris på ditt huvud? Om man kunde få köpa tillbaka dig för till exempel 25.000 kronor — skulle de goda Solösandsborna då resa sig som en man och glatt och villigt sala till den ganska aktningsvärda summan?

— Du ser att vi har gjort det, svarade frukthandlaren.

Direktör Karlsson nickade belåtet.

— Jag ser att ni har gjort det, sade han. Nu är jag nöjd. Och nu går jag med lugn tillbaka till mitt trägna arbete för allas bästa.

— Det var verkligen inte snällt av dig att hålla oss på sträckbänken så där länge, mumlade folkskolläraren förebrående.

— Nej, det säger jag också, instämde fiskeriintendenten och skakade på huvudet. Fy, stygga Karlsson, fy!

— Och den stygga Karlsson fö! skrattade direktören road.

— Har du stått i eken hela tiden? frågade frukthandlaren och ryste i andanom åt detta perspektiv.

— Nej, bara de sista tjugu minuterna. Jag kom alldeles nyss från kungliga huvudstaden — där har jag för resten varit ända sedan jag for — den 27 juli var det visst.

Folkskolläraren nickade sötsurt:

— Jo, den dagen kommer man minsann att minnas!

— Jag hoppas, sade direktör Karlsson leende, jag hoppas uppriktigt att man minst lika livligt kommer att erinra sig den

(Forts. å sid. 28.)

Det drömda paradiset

Karlsson vaknade en morgon och hade en melodi ringande i öronen. Det var någonting egendomligt med den melodin, ty den kunde dyka upp när som helst och förfölja honom i dagar och nätter. Den hängde med som ett plåster. Om han bara för att förvill sig själv visslade en annan melodi, så låg den andra kvar och tonade under. Det skar sig, ty Karlsson var på sätt och vis musikalisk. Det fanns också ord till melodin:

Jag är på tåget, som går till himlen
med fribiljett ifrån Golgata.

Karlsson visste ingenting om Golgata annat än att han någon gång under de tre hemska år, då han måste gå i skolan, läst om platsen i katekesen. Och så fort han tänkte på den boken, mindes han en gammal ilsken kvinna, som tittade strängt på honom och slog honom tvärs över de utsträckta fingrarna med den vassa linjalkanten.

Det var hela hans erfarenhet av katekesen och Golgata och allt det där.

Jo, han hade ett minne till. På kammarväggen hemma i torpstugan hängde ett färgtryck, som föreställde Adam och Eva i paradiset. Om den tavlan mindes han, att den stod rätt ut som ett segel, när nordanvinden låg rätt på stugan och pressade in kornsnö genom väggspringorna. Han mindes också att fadern sagt, att paradiset var någonting som självägande bönder, prästen, länsmanen och nämndemannen skulle komma till, sedan man hållit gravöl över dem. För annat folk fanns det ett ställe, som hade ett så fult namn, att det inte kunde uttalas. Alldenstund alltså paradiset inte var någonting för Karlsson, så brydde han sig inte om det. Han hade förresten annat att tänka på. När han slutat skolan, kom han med i ett lag dikesgrävare, som drog från socken till socken. Det ansågs

vara ett bra betalt arbete, men det var tungt, och vid sjutton års ålder var han lika krum i kroppen som sin gamle far. Då tog han värning vid ett stockholmsregemente och fick fyra sköna år.

Där måste han vara med om kyrkparaden varje söndag och fick höra litet mer om himlen och paradiset, som strängt taget var samma sak. Det var vackra ord, som sades i kyrkan, men det var ord, som inte var användbara för en volontär, som dagligen måste rykta ilska, bitska regementshästar.

Karlsson klädde sig och gick ner till Ridarhuskajen. Örebrobåten skulle komma klockan sju, och Karlsson var med i stuvargänget. Under vägen genom gränderna och ända ner till kajen följde melodin med honom.

"Jag är på tåget, som går..."

Men det kom en lastbil, som hävde ner stora knippen stålror på kajen, och det dånade så att man inte kunde höra sin egen röst. Och så brummade vinschen. Då först drunknade melodin och kom bort.

Det blev en svettig dag i solgasset. Men redan vid tolvtiden var arbetet slut och man fick gå till rederiets paviljong och hämta avlöningen. Sedan skulle Karlsson och hans arbetskamrater gå och dricka öl för att slå ihjäl eftermiddagen. Man brukade göra så. Men i dag fick Karlsson annat att tänka på. När han kvitterade ut avlöningen, fick han ett stort, brunt kuvert, på vilket alla hans förnamn stod i rätt ordning. Det brukade vara obehagligt att få sådana brev, ty de kom för det mesta från myndigheterna, och av dem har man sannerligen ingenting gott att vänta. Han stoppade brevet i kavajfickan och tänkte inte bry sig om att öppna det förrän en annan gång. Men det liksom brände i fickan, och Karlsson

gick direkt hem till sin vindskupa, letade fram glasögonen, bröt brevet och läste. Det var ett egendomligt brev. Karlsson skulle infinna sig på ett advokatkontor. Det gällde ett arv. Moster Tilda hade avgått med döden, och hon lämnade pengar efter sig, som han skulle ha del av.

Tänk att gumman hade pengar! När man tänkte noga efter, så var det kanske inte så märkvärdigt. Hon hade tjänat i bättre hus sedan hon var bara barnet, och när hon slutade hos konsulns, fick hon en sparbanksbok med fem hundra kronor på. Karlar hade hon aldrig brytt sig om, och klokt var nog det, och så hade hon alltid varit snål.

Karlsson rakade sig, borstade skorna och tog på sig den blå cheviotskostymen, som han annars bara brukade ha på söndagarna. Han borstade sig noga, ty det där med putsen hängde i sedan regementstiden. Han kände sig belåten med sig själv. Men just som han stod och granskade sig i spegeln, kom den där efterhängsna melodin och borrar sig in i öronen på honom.

"Jag är på tåget, som går till himlen..."

Melodin var så högljudd och så pockande, att Karlsson knappast kunde höra, vad advokaten sade. Men när han gick ifrån advokatkontoret, hade han med sig en skriven lapp, på vilken det stod, att han hade tio tusen kronor att hämta på banken vid Gustaf Adolfs torg. Melodin följde honom ända in i banken, men där släppte den honom, så att han blev karl att klara upp affärerna. Det var för resten ingen märkvärdighet. Sparbanksbok hade han ju haft under regementsåren, så nog visste han hur en sådan skulle skötas. Några hundra kronor tog han ut i knotanter och resten fick stå inne.

Nu gick han in i en butik på Västerlånggatan och köpte överrock, hatt, skjorta och snörkänger. Han fick gå in i ett rum innanför disken och prova och klä om sig. Så gick han en lov fram mot Kornhamnstorg. Men kängerna tryckte över vristen och kragen klubbade mot halsen. Det var kvavt. Kanske skulle det bli åska.

Han gick direkt hem och tog av sig i skjortärmarna och lade sig på sängen för att tänka över sin ställning. Han visste inte, var han skulle göra av sina pengar.

Det var skumt i rummet när han vaknade. Då kröp han ner under täcket och somnade om.

Klockan fem nästa morgon var han vaken som vanligt. Han tog på sig de fina kläderna, ty han skulle i alla fall inte arbeta i dag. Då med ens blev det klart för honom, vad han skulle göra. Han skulle resa med Örebrobåten.

Hur många heta sommarkvar hade han inte gått på kajen och burit säckar och plank och svettats så att skjortan varit genomvåt. Då hade han många gånger känt, hur det doftade biffstek ur kabyssen. Han hade avundats de människor, som fått sitta i den fina matsalen och äta god mat och sedan följa med båten på den långa resan. Sådana människor måste ha det bra ställt. Nå, hade inte han det också, kanske? Jojomän!

Han packade väskan och gick ner till båten. Men han gick inte ombord med detsamma, ty han ville vänta tills lastningen var avslutad. Det var ju onödigt att han visade sig för gänget i sina fina kläder.

Inte förrän på eftermiddagen var båten klar för avgång. Då gick han ombord. Han gick direkt in i matsalen, hängde ifrån sig hatt och rock och slog sig ned vid ett bord.

— Får jag en biff och potatis, beställde han.

Nu stävade båten ut. Karlsson satt och såg på utsikten. Där försvann Stadshuset akteröver, och där var Västerbron. Den såg väldigt mäktig ut så här underifrån. Hur många säckar cement hade det gått åt till det här bygget? Han tyckte, att

det värkte i ryggen på honom, när han tänkte på alla cement-säckarna.

— Herrn dricker väl kaffet på akterdäck? Det är ju så varmt i luften.

Jo, det skulle han göra. Han rökte en cigarr till kaffet. Maskinen dunkade taktfast och rogivande. Dunkade, ja. Men den markerade takten till en melodi:

"Jag är på tåget, som går till himlen..."

En gråspänd herre satt vid bordet intill. Han talade:

— Jag förstår, sade han, att det är gammal kärlek, som gör att herrn reser den här vägen. Och det är också den vackraste resa, som man kan göra. Jag har rest över hela världen, men när jag besökt omskrutna platser, så har jag alltid blivit be-sviken. Då har jag tänkt på Mälaren. Den har aldrig bedragit mej.

— Jojo, sade Karlsson bara, ty han hade väl precis inte gjort den här resan för utsiktens skull.

Den gråsprängde fortsatte:

— Jag minns en julafton i Kapstaden. Vi hade samlats några svenskar i förskingringen och vi försökte väl fira jul så gott vi kunde. Vi kom att tala om, var det jordiska paradiset kunde vara beläget. Somliga prisade Maderia andra Söderhavsoarna. Men jag berättade om en liten holme här i Mälaren. Vi kommer snart att passera den.

Nu blev Karlsson intresserad.

— Paradiset?

— Det är minst tjugo år sedan jag såg den holmen, sade med-resanden. Jag var ute och rodde drag en morgon i solupp-gången. Det var en underbar morgon och fjärden låg blank som en spegel. Men så kom en svag vindpust. Den förde med sig en blomdoft, som var så stark att jag blev yr. Doften kom från en holme framför mej. Jag rodde dit och gick iland på den vita sandstranden. Vad jag då såg, skall jag aldrig glömma.

Runt kring holmen gick en grönskande mur av buskar. När jag trängt mej igenom, såg jag en löväng. Mitt på den stod en tusenårig ek, och hela ängen var så översållad med gullvivor, att jag inte kunde sätta ner min fot utan att trampa på dem. Det var häriifrån den underbara doften kom, och här låg för-visso det j o r d i s k a p a r a d i s e t.

Karlsson sov gott hela natten i sin rymliga hytt, och när han vaknade, låg båten stilla vid en brygga. Han bestämde sig för att gå iland här. Inte visste han, var han befann sig, men det spelade heller ingen roll. Han skulle se sig om, nu när han hade både lust och råd.

Det kom en buss, och den gick han in i. Den stannade efter någon timme i ett stationssamhälle, som låg på ett flackt gårde. Han tyckte, att han kände igen trakten, och när han fick se en butiksskylt, stod allting klart för honom. Det var Närkes-manövern för ett trettiotal år sedan. Ridsåren, lukten av svett och remtyg, kommandorop och svordomar och slagsmålen med infanteristerna... Det fanns en gästgivaregård, där man fick köpa brännvin. Fanns den kvar än?

Han strövade kors och tvärs genom samhället. Det var san-nerligen inte mycket att se. Han lade sig i en skogsbacke och sov bort dagen. Han vaknade på eftermiddagen och var hungrig.

På matserveringen satt en färggrann affisch: "En natt i para-diset, utstyrselrevy i tre akter".

Det låg ett ambulerande tivoli i utkanten av samhället, och där spelades revy i tält.

Det var klart, att han skulle gå och titta på paradiset, nu när han hade tillfälle.

På kvällen satt han på främsta bänken i teatertältet.

Framför sig hade han en orkester, som blåste i trumpeter

och basuner och slog på trumma, så att man inte kunde höra vad som sjöngs på scenen. Men det gjorde honom detsamma, ty det hade det goda med sig, att hans egen melodi, som alltjämt ringde i öronen, inte kunde göra sig gällande.

När sången var slut, kom sex nästan nakna flickor in på scenen. De hade ett tygstycke över bröstet och ett över höfterna men för övrigt ingenting. Något sådant hade Karlsson aldrig förr skådat. Flickorna log mot honom. Karlsson följde deras rörelser med vidöppna ögon. Han var alldeles övertygad om, att nu hade han äntligen fått se paradiset.

På järnvägsrestaurangen serverades vin. Karlsson tyckte att det smakade som surt svagdricka, men han drack det ändå, ty han blev så lätt i kroppen av det, tyckte han.

Teatersällskapet kom instormande. En välklädd herre gick fram till Karlssons bord.

— Jasså, godsägaren sitter här och smörjer kråset. Jag såg godsägaren på vår föreställning. Tillåter godsägaren...

Och utan att invänta tillstånd, vinkade han till sig balett-flickorna, som kom kvittrande och kurrande som små fåglar. De slog sig ner vid Karlssons bord och den fine herrn beställde in vin över lag. Och nu var Karlsson i paradiset.

Hur kvällen slutat mindes han inte, när han i soluppgången vaknade under en buske i stationsparken. Det dunkade i hans huvud och sved som eld i halsen. Pengarna? Slut!

Men i en vaxdukspåse innanför skjortan låg sparbanksboken. Den hade de inte hittat, när de letat igenom hans fickor. Ty att de hade gjort det var klart och tydligt.

Ånej, Karlsson hade varit med förr. Och så mycket visste han om paradiset, att där inte bara fanns änglar utan även en hal och fal orm.

— — —
Nu går Karlsson och bryter sten i en Sörmlandsbacke. Det är den kargaste jordlappen i hela socknen, men den är hans egen. Och när ryggen värker under bördorna och svetten lackar, kan han ändå se, hur solglindret ligger som ett paradissiskt skimmer över torvan.

Sensation . . . (Forts. fr. sid. 25.)

11 augusti, då en viss direktör John Karlsson som en triumfator återvände till sitt kära Solösand! Och det vill jag genast tala om för er att nog har jag begagnat tiden väl under min Stockholmsvistelse. Jag har fört långa underhandlingar med ett par av våra duktigaste, nya arkitekter, och i L 4873, som står parkerad där uppe i skogsbrynet, ligger redan det första, flyktiga, men särdeles tjusiga utkastet till det planerade, tip-topmoderna badhotellet, mitt i hjärtat av vår stolta, vita plage, den vackraste i hela Europa kanske.

— John, du är fullkomligt obetalbar! sade fiskeriintendenten med beundran.

— Men för 25.000 köpte ni i alla fall tillbaka mig! skrattade direktören uppsluppet.

Men plötsligt blev han allvarlig. Han pekade på cigarrlådan.

— En enda sak till, sade han. Om det bara är papperslappar i den där, så vill jag inte veta om det! Hör ni det? Leve illusionerna! Det är ju dem man lever på i alla fall!

— Det är papperslappar, svarade fiskeintendenten skoningslöst.

Så nickade han och tillade lugnande — med ett stort, brett pojkaktigt leende:

— Men av en särskild sort, förstås. Med vattenstämplar och riksbankens firmamärke och det hela, som ska vara. Värda sina modiga tio hundralappar stycket!

Direktör Karlsson svarade inte. Men han kände sig fullkomligt nöjd och belåten med fiskeriintendentens kompletterande upplysning och började med snabba, energiska steg vandra upp mot sportbilen, vars blanka, grå ytor glimmade mellan trädstammarna ett par hundra meter bort.

Månen sken över de fyra herrarna.

Sist gick frukthandlaren med den dyrbara cigarrlådan tryckt mot magen. Repet, som han ämnat binda bovarna med, dunkade glatt och optimistiskt takten mot den oljetryckssköna damen på dess något murkna lock.

ETT ANSIKTSVATTEN

som mer än 30 år hållit sig i marknaden,
oöverträffat, är

LANDÉNS LAVENDEL

Det påtvättas med bomull, renar huden och lämnar en osynlig, skyddande hinna, som ligger kvar några timmar utan att hindra hudens funktioner. Ett universalmiddel mot slapp, grov och narig hy. Använd det dagligen och Er hy bevaras frisk och klar. **Tusenden använda Landéns lavendel med lika stor förtjusning som framgång.** I samband med Landéns lavendel utgör användandet av

LANDÉNS MANDELSALVA

den enklaste men grundligaste metoden för ansiktsvård.
Hos parfymhandlare landet runt.

BETALD ANNONSPLATS

MARIE och PIERRE CURIE, radiums upptäckare

Synopsis: Marya Sklodowska, dotter till en fattig polsk professor, föddes år 1867 i Warszawa. I likhet med sina syskon är hon mycket begåvad. Då hon — 16-årig — slutar skolan belönas hon med guldmedalj. För att hjälpa sin äldre syster Bronislava att i Paris studera till läkare, tar hon plats som guvernant hos en rik familj långt ute på landet . . .

Copyright Ragnar Hagelfeldt

Guvernantsysslan är jämförelsevis lätt för den energiska Marya, som snart börjar se sig om efter andra uppgifter. En dag stannar hon på bygatan för att tala med några lekande barn.

Hon får veta att de varken kunna läsa eller skriva. Vilket tillfälle hon här har att omsätta i praktiken de idéer hon fått på de hemliga sammankomsterna! Hon beslutar utverka familjefaderns löfte . . .

. . . att i hemlighet organisera en polsk kurs för att väcka de ungas intresse för Polens eget språk och dess historia. Detta lyckas också, och snart har 'fröken Marya' en klass på tjugtu elever i olika åldrar.

Men när arbetet för dagen är slut, tar Marya itu med sina egna studier, väl vetande att de kunskaper hon inhämtat vid gymnasiet äro mycket ofullständiga. Särskilt fysik och matematik utöva en mystisk dragningskraft på henne.

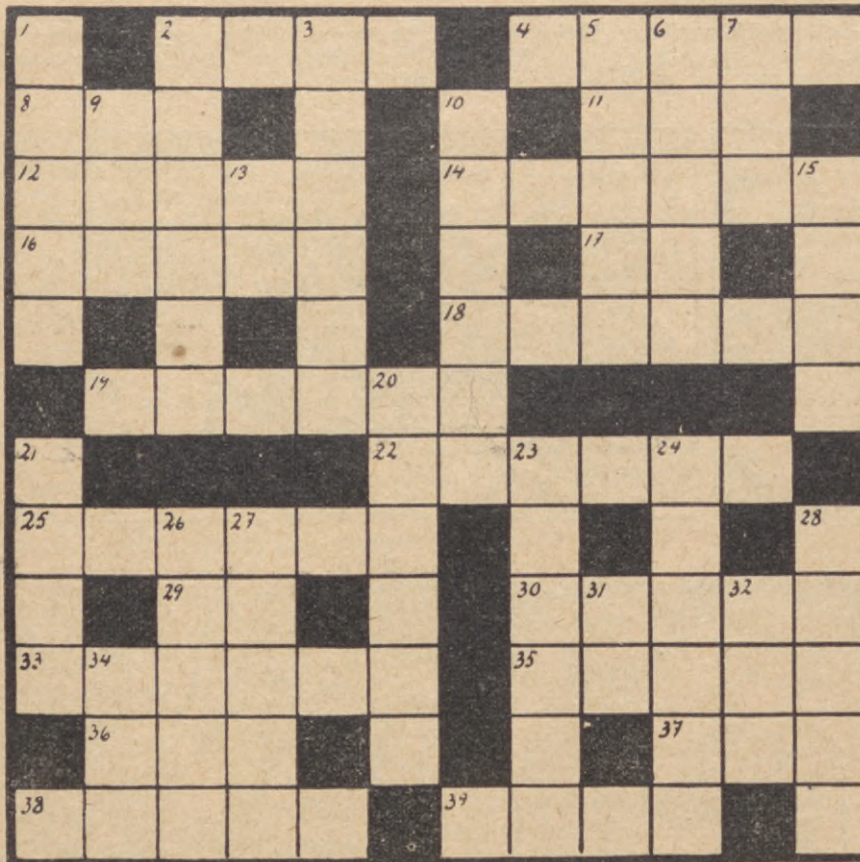
I denna isolerade tillvaro utgöra breven från systemen i Paris verkliga ljuspunkter. De berättar för henne om livet i det fria Frankrike . . .

. . . där flyktingar från hela världen finna en fristad. Där härskar inget förtryck, där älskas . . . an friheten! Och de berättar underbara ting från det ryktbara Sorbonne, inom vars murar undervisning ges i fysik, matematik och kemi. Dit längtar hon av hela sin själ!

(Forts.)

KORSORD NR 11

VÄGRÄTA ORD.

2. En som gör sig bra i storm. (4)
4. Del av härva. (5)
8. Ha. (3)
11. Kloster och pardon. (3)
12. Av ansenlig bredd i generalstaben. (5)
14. En anhållen mellan två poliser. (6)
16. "En konung syns den gamle mig vid slutet av sin levnads stig. Hans kungaglans av lugn består och — är hans silverhår." (5)
(Runeberg)
17. Låneord som vi ha ett särskilt tecken för. (2)
18. Det är inget käringprat, för det har min — sagt, sa Hultman. (6)
19. Adam och Eva. (6)
22. Hur bil kan vara och gengas lukta. (6)
25. Med fasa skådad hamn. (6)
29. Hur man håller sin käresta. (2)
30. Nu är det —, sa han som försvor sig. (5)
33. Hades var en skuggornas. (6)
35. Krigare som är något längre än en piga. (5)

36. Har ingen rusch i sig. (3)
37. Raska på! (3)
38. Bra mat men dåligt matställe. (5)
39. Är talet 13. (4)

LODRÄTA ORD.

1. Ljungen blommar tidigt: det blir en kall vinter. (5)
2. Ett ställ för två. (6)
3. Praktiserande läkares behandling. (6)
5. Vatten och bröd. (5)
6. På våren och med fotbollen. (5)
7. Har Sven Olof Sandberg sjungit om. (3)
9. Gör man vid insamlingar. (3)
10. Det är ett hygieniskt krav. (6)
13. Leva de gamla gudar. (2)
15. Vet bättre än läkaren vad som fattas folk. (4)
20. "Fordom ett prisbilligt spel som tillgick med svarta små brickor, om ej jag mig missminner fel." (6)
(Alfred Vestlund)
21. Har planet formen av. (4)
23. Gustaf II Adolfs kyller. (6)

24. Kan man göra med hjärta — utan slägga. (6)
26. Horn på en människa. (5)
27. Inte så sällan lärda emellan. (5)
28. Även du, Brutus! (5)
31. Kan skjutas in när som helst i satsen. (2)
32. Hon är under isen. (3)
34. En Hagman. (3)

LÖSNINGAR

till korsord nr 11 skall vara redaktionen, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda före den 10 december 1946. OBS! den ändrade tiden, som betingas av tryckeribrådska med anledning av julhelgen. Två pris om resp. 10:— och 5:— kr. utdelas. Lösning och pristagarnas namn meddelas i januarinumret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlande givetvis icke får insända mer än en lösning. För portoinbesparing kunna dock exempelvis flera tävlande från ett sanatorium samla sina lösningskuvert och insända dem i ett gemensamt konvolut, som då märkes "Tävlingsbrev".

OBS! Annars måste tävlingskuvert ovillkorligen vara märkt "Korsord nr 11". Lösningar som insänts utan att detta villkor uppfyllts riskera att ej få vara med i tävlingen.

LÖSNING TILL KORSORDET I NR 9.

Här har vi ett prov på rätt lösning av korsordet i nr 9 och att lösningen skall se ut just så här voro våra skickliga "ruthajar" rörande eniga om. Icke mindre än 92,65 % av alla inkomna lösningar — antalet var f. ö. nära 12 % större än vårt genomsnitt — voro tadel-fria, vilket troligen är något av ett rekord. Bravo!

Om vi så skulle ta en titt på felen. Ja, underligt nog ha 80 % av fellösarna stupat på samma sak, korsningen 21 väg-

ETT ANNAT

Status julnummer

ligger nu i press och kommer som vanligt ut i slutet av november. Hur det kommer att ta sig ut? Ja, omslagets första sida ser Ni härövan i bild, fast i verkligheten blir det mycket finare förstås — tryckt i tre färger. Pappa till julnumrets

rätt och 22 lodrätt. 22 lodrätt har man velat ha till "vida", vilket naturligtvis kan tänkas med nyckelordet "Sådana kläder räcka långt" men vilket framtingar vågrätt 21 "UVA" och vad detta har med nyckelordet "Demokrati" att göra är ju litet mera oförståeligt. Nog förefaller det som "USA" för "Demokrati" och "SIDA" för kläder som räcka långt, skulle ligga närmare till hands. Uttrycket: Sida, vita kläder... är väl ganska allmänt bekant. Sida i detta fall betyder ju "fotsida".

Turbegåvade lösare blevo denna gång tvenne sanatoriepatienter, ty första pris gick till Herr Martin Pettersson, Avd. V, Sal 1, Länssanatoriet, Uttran, och andra pris till Herr Sture Svensson, Sanatorie-F, Broby, vilka få 10:— resp. 5:— kronor per post.

Så tacka vi för alla hälsningar och önska mängder av tävlande välkomna till dusterna med novembernumrets och julnumrets uppgifter.

Tävlingsred.

attraktiva "ansikte" är även i år konstnären Gunnar Widholm — nog sagt!

Men Gunnar Widholm blir ingalunda ensam illustratör. Martin Nilsson, Marie-Louise Toll, Stig Åsberg och Torsten Sandberg m. fl. låta sina konstverk pryda sidorna.

Hur Nils Ferlin upptäcktes

får Ni reda på genom en högtintressant studie över vår populäre diktare, målade och medryckande skriven av den danske journalisten John Fraenkel. Konsten får sitt genom en trevlig artikel av fil. kand. Ragnar Matsson, vilken berättar om Pieter Brueghel, den store nederländske målaren, som blivit kallad "den siste primitive och den förste moderne målaren".

På det konstnärliga området rör sig även Helmer Grundström, fastän där gäller det skaldekonsten, ty Grundström skriver om julen i svensk diktning.

Även Björn Hodell

rör sig på konstens område i en mycket intressant och roande skildring över en 85-årig glädjespridares öden och äventyr. Det gäller vår enda överlevande skämt-tidning av den gamla — och nya — skolan, Söndags-Nisse med senare tillkomna tillnamnet Strix. Där får man f. ö. återuppliva bekantskapen med tecknare som Albert Engström, Oscar Andersson, Pelle Lindroth m. fl. och glädjas åt gamla "klassiker" både i teckningens och anekdotens form.

Roligt i högsta grad har man också åt Martin Nilssons halsbrytande rim i hans sedvanliga och muntra juldikt i ord och bild, som han denna gång betitlat "I julkikaren".

Redaktör Erik Lundegård (Dagens Nyheters välkände "Eld") berättar i sin oefterhärmliga, filosofiskt kåserande form om "Ett julminne" och naturligtvis med teckningar till.

"10 skalder — 10 citat"

heter vår julpristävling, som naturligtvis har Gösta Knutsson till pappa. Det blir en trevlig historia för alla att grubbla på och försöka lösa ungefär till den dagen då julen 1946 definitivt dansas ut. Belöningar förstås till de som äro både duktiga och ha tur. 75:— kr. i första pris t. ex.

Julkorsord och schack-pristävling finns givetvis med för alla dem som äro intresserade härav och efter som det är jul höjer vi priserna — till vinnarna förstås.

Litterära noveller

av mycket hög klass bjudes bl. a. i Nils-Magnus Folckes, Ove Ekelunds och Hans Botwids utformning, det är högklassigt författarskap som ingen bör försumma att ta del av.

Allt detta — och mera till — bjuder Eder Status julnummer och detta för den löjligt låga kostnaden av kr. 1:50. Den som inte passar på att skaffa sig Status julnummer medan det finns kvar — han får faktiskt skylla sig själv och ångra sig gruvligt. Den saken är bergsäker.

Red.

TEGS Cykel - & Lackeringsverkstad

(Invid bryggeriet)

Telefon 3999

Inneh.: ARNE ENGMAN

Specialverkstad för lackeringar
samt randning.

Cykelreparationer utföras.

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.

Tel. växel: 41 39 99 och 44 40 40.

Red. Gillbergs bost. tel. 27 05 94.

Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar

Anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Helge Svensson, Jämsjöslätt. Korresp. Gösta Hansson, Ingenjörsgatan 17, Karlskrona.

BOLLNÄS: Västra Hälsinglands Konvalescentförening. Ordf. V. Brolin, sekr. Birg. Andersson, Fack 34 (för bägge) Bollnäs.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening, Postfack 216, Borås.

ESKILSTUNA: ELKA (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. J. A. Åkerlund, Karlavägen 44, Eskilstuna. Tel. 348 36. Föreningens postgiro 28 49 47.

ESLÖV: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Eslöv med omnejd, Box 107, Eslöv. Ordf. Thure Olsson, Eslöv.

FALUN: De Lungsjukas Konvalescentförening i Kopparbergs län, Box 21, Falun. Ordf. Karl Pettersson, Borlänge, sekr. Gunnar Isaksson, Falun.

GÄVLE: Gävle Konvalescentförening. Sekr. Alf Arusell, Brynäsgr. 35, Gävle.

GÄVLEBERGS Centralorganisation för Lungtuberkulösa. Ordf. Knut Elfström, Box 8121, Sandviken 3.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (tel. 11 96 02).

HALLANDS LÄN: Hallands Lungsjukas Centralförening, ordf. och korresp. Åke Andersson, Postfack 12, Varberg. Tel. 1844.

Sektioner: Södra Hallands sektion: Ordf. Per Carlsson, Hemgårdsvägen 3, Halmstad.

Mellersta Hallands Konvalescentförening. Ordf. Sune Nilsson, Askhult, Morup, tel. Morup 74.

Varberg m. omnejd: Ordf. John Höög, Fack 12, Varberg, postgiro 27 69 62.

Norra Hallands Sektion: Ordf. Nils Kristensson, Kullavik.

HOFORS: Hofors Konvalescentförening. Ordf. Eric Berglöf, Box 800, Hofors I, sekr. Helge Sundström, Box 471, Hofors I.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Kungsgat. 6, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ångermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, tel. 2337, sekr. Carl Carlbom, Strömborgsgat. 46, tel. 3890.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20, sekr. Robert Dahlström, Strandgatan 31 B, Höganäs.

JÖNKÖPINGS LÄN: Jönköpings läns lungsjukas Centralorganisation. Ordf. Gustav Larsson. Sekr. Hugo Staaf.

Sektioner: Jönköping: Jönköpingsortens Konvalescentfören. för TBC-sjuka. Ordf. Hugo Staaf, Stadsgården 3. Kassör: Josef Svensson, Gröna gatan 22 B. Tel. 3766. Postgiro 27 78 70.

Värnamo: Värnamoortens Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf.: Wilhelm Gustavsson, Gärdesvägen 9, Värnamo.

KALIX: Kalixbygdens Konvalescentfören. Ordf. Karl Jönsson, Box 289, Kalix.

KALMAR LÄN: Kalmar läns Centralorganisation. Ordf. och korresp. Carl Hellström, Ståthållaregat. 13, Kalmar.

Sektioner: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. o. korresp. Sigfrid Celandier, Bondegat. 3, Kalmar. Tel. 2641.

Nybro: Nybro Konvalescentförening för lungsjuka. Ordf. och korresp. Arne Williamsson, Långgatan 13. Tel. 616, Nybro.

Västervik: Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. och korresp. K. E. Palmgren, Hallströmsgat. 70, Västervik. Tel. 1551.

KARLSKOGA: Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd. Ordf. Bertil Krona, Riksbyggen nr 2, Aggerud, Karlskoga.

KIRUNA: Kiruna Konvalescentförening. Ordf.: Slöjdlärare Alfred Lundström, Matojärvigat. 18, Kiruna.

KRAMFORS: Kramfors Konvalescentförening (förening för lungsjuka i Kramfors med omnejd). Ordf. Olle Lindström, FRÄNÖ. Sekr. Gerhard Olsson, Box 40, ÖSTBYDAL.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Korresp. Sigv. Thomasson, Åby 10, Klippan.

KRONOBERGS LÄN: Kronobergs läns Konvalescentförening. Ordf. Gustav Björkander, Sanatoriet, Lugnet, tel. Växjö 2188, sekr. Stig Karlsson, Möcklehult, Lenhovda. Postgiro 28 57 82.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31. Postfack 113. Exp.-tid. månd. och torsd. 19—20.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Bertil Backman, Bergnåset, tel. 3519. Korresp. Alvar Thurjell, Tullgat. 27, Luleå.

LJUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskaregat. 4 (tel. 4990). Expeditionstid: 12—14.

LYCKSELE: Konvalescentföreningen Bången. Ordf. Arne Johansson, Vågele.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening (Malkova). Ordf. Sixten Andersson, Österlånggatan 50.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lung-tbc-sjuka i Malmö stad. Almbäcksgatan 2 B, Malmö.

MALMÖHUS LÄN: Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Kamrerat. 3, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening Skolhusallén 23, Sundsvall. Ordf. Fredr. Ångman, sekr. Sixten Lindeskär. Tel. 569 15.

NORRBOTTENS LÄN: Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Box 520, Luleå 2. Tel. 1424.

NORRFJÄRDEN: Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärd.

NORRKÖPING: De Lungsjukas Förening och Understödsfond u. p. a. i Norrköping, Skolgatan 3. Tel. 230 19. Ordf. Harald Roos, sekr. Gunnar Malmqvist.

PITEÅ: De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Gerhard Carlsson, Box 723, Piteå. Tel. 1730.

RÅNEÅ: Råneåbygdens Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Josef Sjöberg, S:a Orrbyn, Niemisel. Tel. 13.

SANDVIKEN: Sandvikens Konvalescentfören. Ordf. Ivar Persson, Västabyg. 10, Sandviken.

SKARABORGS LÄN: Skaraborgs läns Konvalescentförening Ordf. Bertil Nordh, Postfack 16, Skövde.

SKELLEFTEÅ: Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. Bertil Eriksson, Varvsgat. 5, Skellefteå.

STOCKHOLM: Föreningen för lungsjuka i Stockholm (FLIS), Bondegatan 58. Stockholm. Ordf. Hugo Karlquist. Exp.: Bondegatan 58. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30.

STOCKHOLMS LÄN: Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening. Postbox 42, Sundbyberg. Postgiro 28 89 42. Ordf. Adr. Carlsson, Barkarby.

Sektioner: Sundbyberg, Solna o. Spånga: Sven Tjäderglou, Rudsjögatan 1, Hagalund. Tel. 27 30 92.

Sigtunaorten o. Knivsta: Rickard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.

Huddinge: Hedley Norell, Snäckväg. 8, Stuvsta. Tel. 57 18 59.

Södertälje: Hilbert Svensson, Dalgatan 21 A.

SÖDERHAMN: Söderhamns Konvalescentförening. Ordf. Karl Berglund, Åsbäcksgatan 12, Söderhamn.

UMEÅ: Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sven Lindberg, Svarthamn 27, Skutskär. Tel. Harnäs 165.

Kassör Frkn Ulla Karlsson, Skolgatan 63 B, Upsala. Tel. 341 07.

Sektioner: Skutskär m. o.: Ordf. Sver Lindberg, Skutskär;

Tierp m. o.: Ordf. Petrus Eriksson, Box 201, Tierp. Tel. 137;

Söderfors m. o.: Ordf. Folke Axelsson, Östermalm, Söderfors;

Enköping m. o.: Ordf. frkn Märta Eriksson, Enköpingsnäs, Enköping.

Örbyhus m. o.: Ordf. Arne Karlsson, Box 2137, Tierp;

Uppsala m. o.: Ordf. Gunnar Andersson, Skolgat. 8, Uppsala. Tel. 355 07.

VÄNERSBORG: Norra Älvsborgs Konvalescentförening. Ordf. Thor Tibblin, Nygat. 13, Vänersborg.

VÄSTERBOTTENS LÄN: Västerbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund.

VÄSTERNORRLANDS LÄN: Västernorrlands Lungsjukas Centralförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, Härnösand. Tel. 2337. Sekr. Stig Lundgren, Härnösand. Tel. 4078.

VÄSTMANLANDS LÄN: Föreningen för lungsjuka i Västmanland (F. L. I. V.). Ordf. Gunnar Pettersson, Vasagatan 41 A, Västerås. Tel. 332 41.

Sektionen i Köping: Ordf. Alvar Rosen, Viktoriat. 6 B. Tel. 891. Postgiro 28 14 60.

YSTAD: Konvalescentföreningen för tbc-sjuka i Ystad med omnejd. Ordf. J. Ekstedt, Solhaga, Ystad.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening, Postfack 9229, Örebro. Ordf. Alfred Lindahl.

ÖRNSKÖLDSVIK: Norra Ångermanlands Konvalescentförening (förening för lungsjuka i Örnsköldsvik med omnejd). Ordf. Knut Forsberg, 588 Domsjöverken, kassör Lars Östman, Box 635, Örnsköldsvik.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN: De Lungsjukas Förening i Östergötland, Box 101, Linköping. Tel. 4440. Ordf. Thure Nilsson.

ÖSTERSUND: Jämtlands Läns Konvalescentförening, Box 139, Östersund. Ordf. B. E. Norman. Tel. 3601 kl. 17.30—18.30.

Schackspalten

Red av E. Lundin

BOTVINNIK BESEGRAD.

Den 24-årige kandensaren Yanovskys seger över Botvinnik var en av de stora sensationerna vid turneringen i Groningen. Efter en felräkning i 34:e draget förlorar ryssen kvaliteten, och motståndaren förstår att tillvarata sina möjligheter på bästa sätt.

Spanskt parti.

Yanovsky.	Botvinnik.
1. e2—e4	e7—e5
2. Sg1—f3	Sb8—c6
3. Lf1—b5	a7—a6
4. Lb5—a4	Sg8—f6
5. 0—0	Lf8—e7
6. Tf1—e1	b7—b5
7. La4—b3	d7—d6
8. c2—c3	0—0
9. h2—h3	Sc6—a5
10. Lb3—c2	c7—c5
11. d2—d4	Dd8—c7
12. Sb1—d2	c5×d4
13. c3×d4	Sa5—c6
14. d4—d5	Sc6—b4
15. Lc2—b1	a6—a5
16. Sd2—f1	Lc8—d7

Spelöppningen tillhör de urgamla och har otaliga förebilder. Vanligen angriper vit på kungsflygeln, medan svart manövrerar på motsatta sidan. Föreliggande parti skiljer sig från mängden därigenom, att även vit ägnar sin uppmärksamhet åt damflygeln.

17. Lc1—d2	Tf8—c8
18. Ld2×b4	a5×b4
19. Lb1—d3	Le7—d8
20. Dd1—d2	Dc7—a5
21. Sf1—e3	b4—b3
22. a2—a3	Da5—a4
23. Se3—d1	b5—b4
24. Sd1—e3	b4×a3
25. Ta1×a3	Sf6×e4
26. Dd2—d1!	Da4—b4
27. Ta3×b3	Db4—a4
28. Ld3—c2!	Se4—c5
29. Tb3—c3	Da4—b4
30. Dd1—b1	g7—g6
31. Tc3—c4	Db4—b7
32. b2—b4	Sc5—a6
33. Tc4×c8	Ta8×c8
34. Lc2—d3	Sa6×b4?

Även de stora kunna fela. Svart kommer nu inte undan med mindre än kvalitetsförlust. Bra vore 34. —, Lb5.

35. Te1—e2	Ld8—a5
36. Te2—b2	Tc8—b8
37. Sf3—d2	Db7—a7
38. Sd2—c4	Da7—c5
39. Sc4×a5	Dc7×a5
40. Se3—c2	Sb4×d3
41. Tb2×b8†	Kg8—g7
42. Sc2—e3	Da5—d2
43. Db1—f1	Sd3—c5
44. Df1—d1	Dd2—c3
45. Tb8—b6	Ld7—a4
46. Dd1—f3	Dc3—e1†
47. Kg1—h2	f7—f5
48. Tb6×d6	f5—f4
49. Se3—f5†	

Sedan svart tömt ut sina sista resurser, faller hans kungsställning i några få drag.

49. — — Kg7—f7

På g×f5 vinner 50. Dh5.

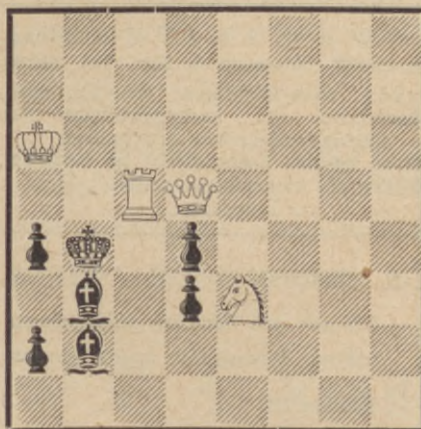
50. Df3—g4! Sc5—e4

51. Dg4×h7† Kf7—e8

53. Dh7—g8† Uppgivet.

Matt är oundviklig.

Problem n:r 133.
Av O. Brenander.

Matt i två drag.

Lösning. Problem nr 132: 1. Tb3.

— ★ —

Skepparhistoria.

Kapten Jansson kommer hem från en tur neråt Afrika och berättar om värmen.

— Om de va varmt, sa ni. Jo, jo mensan. De va så in i helsefyr hett så ja måste dela in folke i extravakter som fick turas om å gå ner i eldrummet å svalka sej...

WASABRÖD ger råg i ryggen!

BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN

Borås Fabriksnederlag

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

Berners Aktiebolag BORÅS

Blekning, färgning, appretering och impregnering av bomullsvävnader och bomullsgarn

Vid behov av fotografering

Kom ihåg

Atelier WALLANDER & WERNLUND
Stora Brogatan 7 Telefon 142 01

BORÅS ELEKTRISKA AFFÄR

ÖSTERLÄNGGAT. 21

Tel. linjeväljare 109 38 - 116 68 - 201 01

Försäljer allt inom branschen
Utför allt inom branschen

SPANGBERGS BRÖD

GOTT BRÖD

Tel. 108 42

AB NORRMALMS GJUTERI & MEK. VERKSTAD

Telefon 103 93

— BORÅS —

GJUTGODS och REPARATIONSARBETEN
fÖR TEXTILINDUSTRIEN

BORÅS MOTORCENTRALS

BILVERKSTAD A.-B.

— BORÅS —

GYNNA ANNONSÖRERNA!

BORÅS och SÖDRA ÄLVSBOGSLÄN

Kom ihåg Edra vänner vid såväl
högtider som märkesdagar med
B L O M M O R från

ALHDEBERGS Blomsteraffär
(Inneh. Oscar Andersson)
Allégat. 7. Tel. 117 27.

Hjelms Bil AB.

**ELEKTRISKA INSTALLATIONS-
AFFÄREN I BORÅS AB**

Stora Brogat. 4 — Tel.: 100 58, 200 58

Utför allt, säljer allt elektriskt! Special-
affär i armatur. Starkströms- och svag-
strömsinstallationer. Kostnadsberäkningar.
Reparationer. Motorlindningar.

**A/B BORÅS
BILREPARATIONER
BORÅS**
Tel. 132 75. Tel. 121 10.

Allt elektriskt

hos

AB LINDSTRÖM & SJÖBERG
Borås
Tel. 103 22, 100 14

Gusums Blixtlås

FABRIKSNEDERLAG

D. G. Rudholm & C:o

Tel. 119 07 & 144 07 Borås

AKTIEBOLAGET

MARKS - Borås

Manufaktur och korta varor engros
Fabrikation av sydda varor

NORRBY HANDELSTRÄDGÅRD
Tel. 116 30 Borås Tel. 166 30

Har de vackraste blommorna

Aktiebolaget

Marks Jacquardväveri

Tel. 600 08 Björketorp Tel. 600 08

Tillverkar:

Möbeltyger, Duchatelltäcken, Gar-
diner och Draperivaror i såväl
bomull som konstsilke

Aktiebolaget

Ludvig Anderson

KASTHALLS MATTFABRIK

KINNA

Kinna Wäveri

Bröderna Nilsson

KINNA

RÖR- & -SANITET, Kinna
Tel. 104 05 Klaesson & Son Tel. 104 05
Utför nyanläggningar, omläggningar,
reparationer och undersökningar för
vatten, ventilation och sanitet.
Anbud lämnas kostnadsfritt på begäran.
Säljer all modernaste material inom
branschen.

A.-B. BREDIN & C:O - KINNA

Värme- och Sanitära anläggningar
utföras fackmässigt under garanti
Telefon 323

A.-B. Alf Stigens

FÄRGERI

SANDARED

Färgning, Appretering

Konstlädertillverkning

BETALD ANNONSPLATS

GÄLLIVARE**Omnibuslinjen**

GÄLLIVARE—JUNOSUANDO
Bekväma bussar - Hållplats vid
Handl. Moosberg. Inlämning av gods
in på gården kl. 2—3 e. m.
— Tel. 420 —
GÄLLIVARE BUSSAKTIEBOLAG.

GÄVLE

Ståtlig utsikt

över staden från

KONSUMTERRASSEN

konditoriservering kl. 11—22
Gott och billigt äter Ni på

KONSUM-KONDIS

— lunchservering kl. 11—15

KONSUM ALFA

KONSUMHUSET.

GEFLE METALLGJUTERI

Sven G. Dahlqvist

Femte Tvärgat. 1 — Gävle — Tel. 4499
Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
gningar i styckevikter upp till 600 kg.
Lagerbussningar alltid i lager.
BEGÅR OFFERT.

GÖTEBORG

Birger Eriksson - JUVELERARE
Engelbrektsгат. 39 B. (hörn av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

FÖRLOVNINGSRINGAR och VIGSEL-
RINGAR — NYSILVER.
Nya arbeten samt reparationer utföras
fort och till billigaste priser.

Alos självklistrande

KUVERT, KORTBREV,
AVLÖNINGSPÅSAR

Ensamtillverkare:

A. LINDGREN & SÖNER
Göteborg

Köp Eder elektriska armatur
hos

Elektricitet

Rosenlundsplatsen 4 - Tel. 11 37 74
Filial: Redbergsplatsen 6 - Tel. 11 37 75

GYNNA ANNONSÖRERNA!

HÄLSINGBORG

BETALD ANNONSPLATS

JÖNKÖPINGVid behov av möbler vänd Eder
med förtroende till**HJERP & JOHANSSON**

Möbeltillverkning

Tel. 1413

Tel. 1413

**EKBERGS
Smidesverkstad**

Tel. 149 Jönköping Tel. 149

**June-Munktell
Marinmotor**

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET

JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor

Telefoner: 197, 897.

BETALD ANNONSPLATS

KIRUNA

Alltid färska BAKVERK

CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)

— Tel. 109 —

TÄRTOR — EFTERRÄTTER

LIDKÖPING**MARJA DAMFRISERING**

Tel. 1134 Stenportsgat. 6 Tel. 1134

REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLATS

LULEÅ**LULEÅ HANDARBETSÄFFÄR**

Storgatan 51 ————— Tel. 2678

Stor sortering i handarbeten. Stramalj-
tavlor med motiv Luleå domkyrka och
Gammelstads kyrka.

Nyheter i köksgarnityr.

NI ÄR ALLTID VÄLKOMMEN

till

LILLA KONDITORIET

Stationsgatan 67

Gunnar Ericsons MASKINFIRMA

AUTOMOBIL-, VERKSTADS-, BYGG-
NADS- o. INDUSTRIFÖRNÖDENHETER

— Begär prospekt. Infordra offert. —

Tel.: Kont. 3560, lagret ankn. chef. 3580.

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

Borrörman **H. BJURSTEN**

Box 524 - Luleå - Tel. 3191

P I T E Å M E D

O M N E J D

Dr C. A. Brodd

Norr fjärden

P I T E Å ————— Tel. 500 59

Gör Edra **BRÖDINKÖP**

hos

HERBERT LIDSTRÖMS BAGERI

ROKNÄS — Tel. 400 30

Dr P. H. Söderbaum

Storgatan 50

Telefon 1520

PITEÅ

SKELLEFTEA

BETALD ANNONSPLATS

SUNDSVALL

med omnejd

DUCO & MÅLAREVERKSTAD Modernt och tidsenligt inredd efter se-
naste förordningen**C. ERIK BERGSTRÖM**Förstklassigt arbete. Humana priser.
N. Järnvägsgatan 52 Telefon 1718.**U M E Å****Västerbottens Läns
Hemslöjd**

MATTOR, GARDINER, MÖBELTYGER

LAPPGUBBENS LINIMENT En god hjälp mot värk. Lagligen
skyddat 2:75 per flaska, 2 flaskor
portofritt.**TEKNISKA FABRIKEN J A H O**

U M E Å

Tel. 2354

ÖRNSKÖLD SVIK

med omnejd

Dr. Gustaf Lindström

Lasarettet

Örnsköldsvik

J. OLSSONS SKOFABRIK

JÄRVED ————— Telefon 400 28

Försäljer i parti: SKODON, HANDSKAR
och SOCKOR av egna tillverkningar.**ÖSTERSUND****Byggmästare JOHAN ERIKSSON**

ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 ————— Telefon 2563

Utför nybyggnader och reparationer

I N F O R D R A O F F E R T

RÖD- SPRITEN

måste vara med,
när det stuvats in
för en längre eller
kortare färd.

Skaffa Er ett pun-
kerkök och Ni är
ifrån alla bekymmer
med bränslen, som
medföra os och lukt

Läs

FOLKVILJAN

SOCIALISTISK VECKOTIDNING AV NY TYP.

Prenumerationspris: Kvartal 2:50, halvår 5:—,
helår 10:—.

Lösnummerpris: 25 öre.

Redaktion och Expedition, Kungsg. 84, Stockholm.

Tel.: Red. 51 45 84 — Exp. 51 88 44.

ÖVERKALIX MÖBELFABRIK

EDVIN ANDERSSON

Telefon 125 - 33

Tillverkar alla slags möbler av furu
och björk samt utländska träslag.
Köks-, butiks- och andra inredningar.

INFORDRA OFFERT.